

آموزش

گام به گام بورس

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

تاریخچه

حدود ۵۰۰ سال پیش در یکی از شهرهای بلژیک در مقابل منزل فردی به نام (واندر بورس) صرافان گرد هم آمده اوراق بهادار دادوستد میکردند. از آن پس هر مکانی را که در آن، اوراق بهادار مورد معامله قرار می گرفت بورس نامیدند. اولین بورس دنیا در شهر آنورس بلژیک ایجاد شد. در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا تشکیلات بورس وجود دارد و فدراسیون بورسهای جهان به عنوان یک سازمان هماهنگ کننده بین المللی نسبت به همکاری و تشریک مساعی بین بورسها، حفاظت از منابع و حقوق صاحبان سهام و توسعه بازار سرمایه فعالیت می نماید. برخی از بورسهای مهم دنیا عبارتند از بورس نیویورک، بورس لندن، بورس استکهلم، بورس مونترال و بورس توکیو. در اسلایدهای بعدی می توانید نمایی از این بورس ها را ببینید .

سابقه ایجاد بورس در ایران

فکر اصلی ایجاد بورس در ایران به سال ۱۳۱۵ برمیگردد. در این سال یک کارشناس هلندی و یک کارشناس بلژیکی به منظور بررسی و اقدام در مورد تهیه و تنظیم مقررات ناظر بر فعالیت بورس اوراق بهادار به ایران آمدند، اما مطالعات آنها با آغاز جنگ جهانی دوم متوقف گردید. پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، مجدداً در سال ۱۳۳۳ ماموریت تشکیل بورس اوراق بهادار به اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی وقت محول گردید. این گروه پس از ۱۲ سال تحقیق و بررسی در سال ۱۳۴۵ قانون و مقررات تشکیل بورس اوراق بهادار تهران را تهیه، و لایحه مربوط را به مجلس شورای ملی ارسال داشتند. این لایحه در اردیبهشت ۱۳۴۵ تصویب شد و بورس تهران عملاً در سال ۱۳۴۶ با ورود سهام بانک صنعت و معدن و شرکت نفت پارس فعالیت خود را آغاز نمود.

مزایای سرمایه گذاری در بورس

حال باید دید که چرا آحاد مردم در خصوص ورود به این بازار اظهار تمایل می نمایند. در این قسمت تنها به ذکر چکیده ای از عوامل موثر در این امر خواهیم پرداخت :

نبود حد سرمایه مجاز به نحوی که هر فردی با هر میزان سرمایه امکان ورود به این بازار را خواهد داشت. به عنوان مثال در بازار سرمایه شما به راحتی می توانید با مبلغ یک میلیون ریال بخشی از سهام یک شرکت بزرگ و معتبر را خریداری نمایید. اما اگر بازار بورسی وجود نمی داشت، به سختی می توانستید در شرایط عادی با این مبلغ حرکت اقتصادی خاصی را انجام دهید.

قابلیت نقد شوندگی بالا که موجب گردیده تا در شرایط عادی ورود و خروج شما به این بازار در کمتر از چند روز فراهم گردد. که یقیناً با توسعه الکترونیکی بازار (که مقدمات آن در حال اجرا است) این مدت می تواند حتی به چند ساعت تقلیل پیدا نماید که تقریباً چنین وضعیتی مشابهی به ندرت در سایر رویه های سرمایه گذاری یافت می شود.

بازده بالاتر از منابع پربازده شناخته شده در بازارهای مشابه، بادر نظر گرفتن ریسک بهینه.

تب گسترش این بازار که به عنوان عاملی نادیدنی (همانند تب طلا در ایالات متحده)، بازار امروز ایران را فرا گرفته است و همچنان تا ظرفیت نهایی و تعادل، گام های بسیار بزرگی را در پیش رو خواهد داشت.

علی رغم عدم تنوع در بازار بورس ایران، در عین حال منابع کسب سود در این بازار بسیار متنوع است، به نحوی که یک سهم خریداری شده می تواند برای دارنده آن، به طرق گوناگون سود ایجاد نماید که از آن جمله می توان به انواع افزایش سرمایه، ما به التفات قیمت خرید با قیمت روز، سود نقدی و ... اشاره داشت.

ظرفیت های باز موجود به نحوی که علیرغم تمام رشدهای این بازار همچنان ظرفیتهای رشد فوق العاده بکر و دست نخورده ای وجود دارد، که سیاستهای خصوصی سازی دولت نیز بعنوان یکی از اهداف کلان اقتصادی در واقع تقویت کننده این موضوع می باشد.

مزایای ورود به بورس برای شرکتها

- در این بین سوالی مطرح می شود و آن این است که واقعا، چرا شرکتها برای حضور در این بازار از خود علاقه نشان می دهند؟ و اساسا مزایای حضور شرکتها در بازار بورس چیست؟ در پاسخ به این پرسش سعی نمودیم به اختصار پاره ای از عوامل بااهمیت را بیان نمائیم که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:
- استفاده از معافیت های مالیاتی، شرکتهایی که در بورس مورد پذیرش قرار می گیرند مادامیکه از لیست سازمان بورس و اوراق بهادار خارج نگردیده باشند، می توانند نسبت به نرخ مقطوع مالیات حداقل از ۱۰٪ معافیت مالیاتی بهره مند گردند.
- در بورس به جهت تمرکز سرمایه که با هدف مشارکت در حقوق شرکتهای مورد پذیرش صورت گرفته و تشکیل یک بازار هدفمند را داده است، امکان افزایش سرمایه بسیار ساده تر از حالتی است که شرکتها در خارج از بورس به این امر اقدام میورزند. چرا که مجبور خواهند بود تا برای افزایش سرمایه به دنبال شرکای جدید، که بعضا با چانه زنی نیز همراه خواهد بود و منجر به افزایش هزینه های مرتبط با توسعه را فراهم گردانید مواجه گردند.
- انتشار اوراق قرضه که براساس قانون تجارت به شرکتهای سهامی عام این اجازه داده شده و طبعا حضور در یک بازار متمرکز این امر را به نحو چشمگیری تسهیل خواهد نمود.
- به روز رسانی ارزش واقعی شرکت که این موضوع می تواند انعکاس دهنده نگرش یک بازار متخصص نسبت به آتیه شرکت مورد بررسی باشد و کاملا واضح خواهد بود که این امر توانایی ارائه خط مشی مدیریتی به مجموعه مدیران شرکتهای بورسی را در راهبرد اهداف خود فراهم خواهد ساخت.
- ورود به بورس و عبور از فیلترهای نظارتی و کنترلی آن بعضا موجب کسب وجهه و اعتبار برای شرکتهای پذیرفته شده را فراهم ساخته که این امر می تواند موجبات یکسری منافع نادیده ای را برای این شرکتها فراهم آورد.

بخش اول : مفاهیم پایه ای

انواع بازارها

الف - بازار کالا و خدمات:

این بازار اولین بازار تشکیل شده به وسیله انسان هاست. در واقع انسان‌ها در گذشته و حال یاد گرفته‌اند که محل متشکلی را برای خرید و فروش کالاهای خود داشته باشند و قوانین و عرف حاکم بر این بازار را رعایت کنند. در بازار کالا در قبال کالا و خدمات، واحد پولی مورد پذیرش، به عنوان تسهیل‌کننده معاملات مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این بازار، ارزش هر کالا یا خدمت با مبلغی پول تعریف و عرضه می‌شود و معمولاً معاملات درون این بازار، تحت مکانیسم‌های شناخته شده‌ای صورت می‌گیرد. در این بازار کالاها و خدمات به گونه و نوع‌های مختلفی تقسیم‌بندی می‌شوند و هر کدام از آن‌ها تحت حاکمیت قوانین و عرف خاص پذیرفته شده خود مورد معامله قرار می‌گیرند. در این نوع بازار واحد پولی، به عنوان واسطه معاملات می‌تواند در بخش‌های مختلف بازار به راحتی جابه‌جا شود و هیچ‌گونه محدودیتی برای آن وجود ندارد. در واقع ما می‌توانیم نقدینگی خود را به راحتی در بخش‌های مختلف بازار و تحت قوانین آن به گردش در بیاوریم. ما می‌توانیم نقدینگی خود را وارد این بازار کرده و به همان راحتی از بازار خارج کنیم. بازار کالا و خدمات، به دلیل قدمت و به دلیل تامین‌کننده نیازهای کلی انسان‌ها از وسعت بسیار زیادی برخوردار است. در این بازار آنچه که ارزش کالا و خدمات را تعیین می‌کند عرضه و تقاضاست. تقاضا متناسب با نیاز انسان‌ها تغییر می‌کند. در قبال افزایش تقاضا و ثبات عرضه، افزایش قیمت‌ها حادث می‌شود که امروزه ما آن را به نام تورم می‌شناسیم، از تورم به عنوان بیماری اقتصاد نام برده می‌شود و اکثریت و یا بهتر است بگوییم کلیه حکومت‌ها تلاش می‌کنند تا تورم را به حداقل ممکن برسانند. تورم باعث ایجاد شغل‌های کاذب و کاهش تولید، یا تمایل به تولید می‌شود. به همین دلیل دولت‌ها و شبکه اقتصادی کشورها سعی می‌کنند با ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا، تورم را کنترل کنند.

ب - بازار پول

بازار پول ابتدا به جهت نگهداری نقدینگی مردم تشکیل شد و به عنوان یک محل امن برای نگهداری و محافظت از پول در مقابل سرقت از آن تعبیر می‌شد. در ابتدا بانک در قبال نگهداری و محافظت از پول مردم از آن‌ها مبالغی را دریافت می‌کردند.

اما با گسترده شدن دنیا و مناسبات اقتصادی و ایجاد دادوستدهای گسترده وظایف و مسئولیت‌های جدیدی برای بانک‌ها تعریف شده. در این زمان، دولت‌ها یاد گرفتند که شاید بتوان از بانک‌ها به عنوان ابزاری برای کاهش تقاضا در بازار کالا و خدمات استفاده کرد.

به همین دلیل شروع به تبلیغ برای جذب نقدینگی مازاد مردم در حساب‌های بانکی کردند، تا به این وسیله حجم

نقدینگی در دست مردم را کاهش داده و کنترل نمایند و از سرازیر شدن ناگهانی این حجم عظیم نقدینگی به بازار کالا جلوگیری کنند و به این طریق، بتوانند تقاضا و نهایتاً تورم را در بازار کالا و خدمات کنترل کنند. از طرف دیگر نقدینگی جمع شده در حساب‌های بانکی خود می‌توانست به صورت وام و تسهیلات در اختیار بخش‌های تولیدی جوامع قرار گیرد و تولید را افزایش دهد.

بانک‌ها در قبال وام و تسهیلات پرداختی به شرکت‌ها و مؤسسات بهره دریافت می‌کردند و از طرف دیگر به سپرده‌های مردم نیز بهره‌ای را می‌پرداختند و مابه‌التفاوت این دو نرخ بهره به عنوان درآمد بانک‌ها شناخته می‌شد.

بازار پول تا مدت‌ها توانست نقش تعادل آفرین بین عرضه و تقاضا در بازار کالا و خدمات را بازی کند تا این‌که بحث کنترل نقدینگی در بازار پول به میان آمد.

با ایجاد بحران‌ها مردم به بانک‌ها هجوم آوردند و نقدینگی حساب‌های خود را طلب می‌کردند و در این مقطع و زمان بود که ضعف اصلی بازار پول نمایان گر شد.

در واقع بازار پول توان لازم برای کنترل و حفظ تعادل بین عرضه و تقاضا در شرایط بحرانی را به طور کامل نداشت. پس باید راه دیگری یافته و به کار گرفته می‌شد.

ج- بازار سرمایه

با بروز و شناخت ناتوانی بازار پول در ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا، با هدف جلوگیری یا کنترل تورم، بازار سرمایه به عنوان گزینه‌ای مؤثر در جهت تعادل آفرینی مورد توجه قرار گرفت. سیاست‌های مالی و اعتباری در ابتدا بازارهای سرمایه را ایجاد کرد و مساله‌ای به نام بورس و سهام به عنوان امری تاثیرگذار جای خود را در زندگی مردم باز کرد و مردمی که تا آن زمان مازاد نقدینگی خود را در سپرده‌های بانکی نگهداری می‌کردند، کم‌کم نحوه سرمایه‌گذاری در بورس و خرید سهام شرکت‌های بورسی را یاد گرفتند و به این ترتیب بازار سرمایه در جامعه‌ای انسانی هر روز شناخته‌تر شد.

در بورس اوراق بهادار که نمود بارزی از بازار سرمایه می‌باشد، سهام و سرمایه شرکت‌ها مورد معامله قرار می‌گیرد. این امر باعث می‌شود که مازاد نقدینگی افراد به جای سرازیر شدن به بازار کالا، به شرکت‌ها سرازیر شده و باعث تامین مالی شرکت‌ها شده و در نهایت تولید را افزایش دهد.

تولید بیشتر، عرضه را متعادل‌تر کرده و می‌تواند به تقاضای فزاینده در بازار کالا و خدمات پاسخ داده و مانع تورم شود. از طرف دیگر شرکت به یک منبع ارزان قیمت تامین مالی دسترسی داشته در نتیجه، قیمت تمام شده محصولاتشان، افزایش ناگهانی نخواهد داشت. افراد قبل از خرید سهام شرکت‌ها و در صورت عملکرد مطلوبشان، در سود (زیان) آن‌ها شریک می‌شوند و در نتیجه تقاضا برای خرید سهام شرکت‌های سودآور هر روز بیشتر می‌شود و چرخه رقابت بین شرکت‌ها برای کسب سود بیشتر و در نتیجه جذب نقدینگی وسیع‌تر و بیشتر شده و این رقابت سالم می‌تواند تمامی گروه‌های فعال در بازار سرمایه را منتفع سازد. شرکت‌ها از منابع مالی ارزان قیمت، منتفع می‌شوند، سهام‌داران در سود شرکت‌ها شریک می‌گردند، شراکت این دو بخش چرخه تولید را به گردش در می‌آورد و تولید بیشتر شکوفایی اقتصادی را به همراه خواهد داشت.

اتفاق مهم دیگری که در بازار سرمایه می‌افتد این است که نقدینگی به محض ورود به بازار سرمایه، به عنوان یک شریک، درگیر بازار گشته و در مواقع بحرانی، دولت‌ها می‌توانند ورود و خروج نقدینگی از این بازار را کاملاً تحت سیاست‌های خود قرار دهند.

در واقع نقدینگی وارد شده در بازار سرمایه در صورتی می‌تواند از این بازار خارج شود که جایگزینی داشته باشد و این مهم، جبران‌کننده نقص بازار پول است. چرا که نقدینگی در بازار پول، می‌توانست هر موقع که مایل باشد و بدون هیچ

جایگزینی از بازار پول خارج شده و دولت را در اعمال سیاست‌های خود بر آن بازار محدود کند. در واقع نگارنده، بازار سرمایه را به «زندان جذاب و زیبای نقدینگی» تعبیر می‌کند. در این زندان جذاب، نقدینگی به انتفاع از نقاط مثبت و سازنده بازار می‌پردازد و دولت‌ها نیز این امکان و فرصت را می‌یابند تا بر این حجم نقدینگی اعمال سیاست کنند و افسارگسیختگی آن را مهار نمایند. کاری که شاید در بازارهای دیگر اصلاً امکان‌پذیر نیست و به همین دلیل است که دولت‌ها و مجموعه‌های اقتصادی وابسته، تمایل بسیار زیادی به گسترش و تعمیق بازار سرمایه دارند. در واقع بازار سرمایه نه تنها یک وسیله، بلکه یک نیاز غیرقابل جایگزین در این مقطع از اقتصاد جهانی است.

نوع دیگر تقسیم بندی بازارها (بازارهای مالی) بر اساس مدت زمان بدین گونه است:

بازارهای مالی در هر کشوری به دو گروه تقسیم می‌شود:

بازار پول

در این بازار ابزارهایی دادوستد می‌شوند که سررسید آنها حداکثر یک سال است.

بازار سرمایه

در بازار سرمایه ابزارهایی است که سررسید آنها بیشتر از یک سال است و همچنین ابزارهای بدون سررسید دادوستد می‌شوند مانند سهام.

تعریف بازار بورس اوراق بهادار

بورس اوراق بهادار به معنای یک بازار متشکل و رسمی سرمایه است، که در آن سهام شرکتها و اوراق مشارکت، تحت ضوابط و مقررات خاص، مورد معامله قرار می‌گیرد.

سهام چیست؟

سرمایه هر شرکت سهامی، به قسمتهایی مساوی تقسیم می‌شود که به هریک از این قسمت‌ها، یک سهم گفته میشود. معمولاً قیمت اسمی سهام در ایران ۱۰۰۰ ریال است. هر فرد پس از خرید سهام مالک جزئی از دارایی شرکت می‌شود.

به یاد داشته باشید که وقتی اقدام به خرید سهام میکنید، در بازار سرمایه شروع به فعالیت کرده اید.

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران

شماره ۸۴۵۸۶۸۲

«گواهینامه نقل و انتقال و سپرده سهام - تالار فرعی»

گواهی می‌شود دارایی سهام و سهام سپرده شده شرکت کارخانه فارسیترود (سهامی عام)

به ارزش اسمی هر سهم ۱,۰۰۰ ریال و با سرمایه ۳۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال متعلق به خانم / آقای ۶۵۴ به شماره شناسنامه / ثبت ۶۵۴

و محل صدور / ثبت - شمسه در پایان روز ۱۳۸۳/۰۶/۰۲ به تائید سازمان بورس اوراق بهادار تهران به شرح زیر است:

دارایی سهام = ۲,۷۷۰

تعداد سهام سپرده شده و قابل معامله = ۲,۷۷۰

امضای اتاق پایابای

تذکر: کلیه گواهینامه‌های صادر شده در تاریخهای گذشته از درجه اعتبار ساقط است.

کد سهامدار ۴۲ کارگزار خریدار

نماد شرکت سفارود کارگزار فروشنده ***

سهام عادی چیست؟

سهام عادی، همین سهامی است که شرکت‌ها عرضه می‌کنند و سهامداران به نسبت سهام خود، مالک شرکت می‌شوند. شما سهام عادی را هر زمان که بخواهید می‌توانید بفروشید ولی اگر شرایط بازار و کشور خوب باشد با قیمت بالاتر و اگر شرایط بازار خوب نباشد با قیمت کمتر آن را می‌فروشید.

سهام ممتاز چیست؟

سهامی است، که شرکت عرضه می‌کند و سود آن مثلاً این طور گفته می‌شود ۱۰٪ از قیمت اسمی سهام. حل اگر قیمت اسمی سهام ۱۰۰ تومان است ۱۰ درصد آن ۱۰ تومان می‌شود. سود سهام ممتاز، نسبتاً دائمی است و پرداخت سود سهام ممتاز نسبت به سهام عادی اولویت دارد. برای رعایت حقوق سهامداران شرکت‌هایی که در بورس پذیرفته می‌شوند دارای سهام عادی و مشابه و یکسان هستند.

انواع بورس کدام است؟

بورس کالا، بورس فلزات، بورس کشاورزی، بورس اوراق بهادار، بورس اسناد خزانه. در بورس افراد حقیقی و حقوقی توسط کارگزاران خود به دادوستد می‌پردازند و در آن خریدار و فروشنده می‌توانند یک فرد یا یک شرکت باشند. این خرید و فروش تابع قوانین خاصی است؛ که در مورد همه و با هر مقدار سرمایه به صورت یکسان برخورد می‌کند.

تامین مالی چیست ؟

تامین مالی یا فاینانس ، یعنی تهیه منابع مالی و وجوه برای ادامه فعالیت شرکت و ایجاد و راه اندازی طرح های توسعه و درآمدزای این واحدهای اقتصادی .تامین مالی عمدتاً از طریق انتشار سهام ، فروش اوراق قرضه و وام و اعتبار صورت می گیرد.

ابزارهای ویژه تامین مالی

- الف- سهام عادی
- ب- سهام ممتاز
- ج- اوراق قرضه
- د- اوراق مشارکت
- ه- اوراق بهادار قابل تبدیل

اوراق مشارکت یا اوراق قرضه :

اوراقی است که سودمعیّن دارد و صادرکننده اوراق قرضه متعهد می شود اصل پول و سود را در تاریخ معین پرداخت کند. این اوراق چند کوپن سود دارند که مثلاً هر سه ماه یکبار باید به بانک عامل مراجعه کرد و با تحویل آن بخشی از سود را دریافت کرد.

در بازار بورس ایران، اوراق مشارکت نیز مورد داد و ستد قرار می گیرد.

اولین شرکتی که اقدام به انتشار اوراق مشارکت در بورس کرد شرکت ایران خودرو- طرح پژو پارس- با سود ۱۹٪ بود.

سرمایه گذاری چیست ؟

منظور از سرمایه گذاری ، صرف هزینه ای مشخص به همراه پذیرفتن ریسک (احتمال خطر) مشخص یا نامشخص برای کسب سود در آینده می باشد.مهمترین هدف سرمایه گذاری، کاهش (هزینه های فرصت) می باشد، به این معنی که ممکن است فرد پول مازاد را کدی داشته باشد که بتواند آن را در محلی برای سرمایه گذاری و کسب سود به کارگیرد، اما به علت عدم آگاهی، آن فرصت کسب سود را از دست بدهد.

ریسک نظام مند(سیستماتیک) به چه معناست؟

ریسک نظام مند، ریسک مربوط به هر نوع سرمایه گذاری است، که در تمام اوراق و اسناد بهادار مربوط به آن نوع فعالیت وجود دارد و با تنوع بخشیدن به نوسانات سایر سهام مشابه نمی توان از آن اجتناب کرد.به همین دلیل قیمت سهام مختلف در بازار معمولاً با هم افزایش یا کاهش می یابد.

با این همه برخی شرکتها در مقایسه با سایرین صدمات بیشتری از این ریسک نظام مند می ببینند.

شرکت هایی بانوسانات وسیع در فروش، شرکت هایی با بدهی های فراوان مالی، شرکت هایی با رشد سریع، شرکت هایی با نسبت های جاری ضعیف و شرکت های کوچک از جمله این شرکت ها هستند.

انواع بازار سرمایه

بازار اولیه :

دربازار اولیه اوراق بهادار شرکت ، برای اولین بار صادر شده و در معرض مبادله قرار می گیرند. به سهام جدیدی که شرکت های بازار ثانویه عرضه می کنند بازار اولی گفته نمی شود.

بازار ثانویه :

بازار ثانویه شامل خریداران و فروشندگان سهام و اوراق قرضه ای است که قبلا انتشار یافته است. برای مثال اگر فردی بخواهد سهم یا ورقه ای قرضه ای را که برای اولین بار پس از عرضه توسط یک شرکت خریداری کرده به فروش برساند باید به بازار ثانویه برود.

به همین ترتیب وقتی شخصی بخواهد ، سهم یا ورقه قرضه مربوط به شرکتی را از بازار ثانویه خریداری کند، (در صورتی که آن شرکت در فهرست شرکت های پذیرفته شده در بازار سهام باشد) ناچار نیست منتظر انتشار عمومی سهام جدید آن شرکت بماند.

بورس اوراق بهادار مهم ترین نهاد بازار ثانویه برای معاملات اوراق بهادار است. بازار ثانویه مکانی است که سهام منتشر شده و در حال انتشارمورد خرید و فروش قرار می گیرند.

تفاوت بازار ثانویه با بازار اولیه در این است که در بازار اولیه عرضه کننده ، سهام را مستقیما به سرمایه گذار می فروشد

انواع ارزشها:

ارزش دفتری: ارزشی که برروی ترازنامه ثبت می باشد (درمورد کالاها و اجناس) خواه این قیمت برای امسال باشد، خواه برای ۱۰ سال قبل، به آن ارزش دفتری می گویند.

ارزش ذاتی: ارزش یک سهم برحسب نرخ بازده سرمایه گذاری، هر قدر از سهم خود بازده بیشتری کسب کنیم ارزش ذاتی آن بیشتر خواهد بود.

ارزش اسمی: ارزشی که آن راقانون تعیین می کند و برای هر برگه سهام ۱۰۰ تومان است.

ارزش بازار: قیمت فروش سهام در بازار است ، این ارزش را عرضه و تقاضا مشخص می کند.

گسترش فعالیت بازار سرمایه در مناطق جغرافیایی کشور بر اهداف و فعالیت های ذیل تاثیر با اهمیت دارد:

- الف) فرایند توسعه اقتصادی همزمان و یکنواخت مناطق را شتاب می بخشد،
- ب) اجرای سیاست های مربوط به تمرکززدایی را آسانتر می کند،
- ج) مشارکت طیف گسترده تر مردم را در فعالیت های اقتصادی مولد امکان پذیر می سازد،
- د) شدت انباشت نقدینگی را در مناطق مختلف کشور از توزیعی یکنواخت برخوردار می سازد،
- ه) سازوکار گردآوری منابع مالی را کد یا سرگردان را در اقتصاد ملی کارآمدتر می کند،
- و) رویکرد نامناسب به پس انداز را به ویژه در بخش خانوار اصلاح می کند،
- ز) دستیابی به الگوی بهینه تخصیص منابع مالی را با در نظر گرفتن نیازهای هر یک از مناطق جغرافیایی و اولویت های اقتصاد ملی امکان پذیرتر می سازد،
- ح) با گسترش فرهنگ سهامداری در جامعه و سازمان یافته شدن بازار سرمایه در اقتصاد ملی، زمینه های کاهش درجه و شدت اتکای بنگاه های اقتصادی را به استقراض از شبکه بانکی یا تامین دولتی فراهم می آورد که خود به کاهش فشار تقاضا در بازار پول و فشار کسری بودجه دولت می انجامد

مؤلفه های اصلی بورس کدامند؟

۱- تالار بورس:

جایی است که کارگزاران به خرید و فروش سهام میپردازند که به دو بخش تالار اصلی و تالار فرعی تقسیم میشود. همچنین برای آگاهی مردم در تالار بورس تابلویی نمایانگر قیمت لحظه ای هر سهم می باشد. در اسلاید بعدی تالار اصلی و فرعی توضیح داده میشود.

تالار اصلی و تالار فرعی به چه جایی گفته میشود؟

تالار اصلی

تالاری است که شرکت هایی که توانسته اند خود را با قوانین سازمان بورس وفق بدهند به آنجا راه پیدا می کنند.

تالار فرعی

تالاری است که شرکت ها ابتدا در آن پذیرفته می شوند و در آن تالار آزمایش می شوند اگر توانستند خود را با قوانین وفق دهند در تالار اصلی پذیرفته می شوند.

۲- کارگزاران بورس

شرکت هایی هستند که افراد برای خرید و فروش سهام باید به آنها مراجعه کنند که به دو دسته دولتی و خصوصی تقسیم میشوند.

درواقع کارگزاران واسطه بین سهامداران و شرکت های حاضر در بورس می باشند.

توجه:

یکه راه خرید و فروش سهام مراجعه به شرکت های کارگزاری می باشد.

*توضیحات بیشتر در این مورد را در فرایند سرمایه گذاری در بورس توضیح خواهیم داد.

خرید و فروش سهام شرکتهای بورسی در بازار، فقط توسط کارگزاران رسمی سازمان بورس اوراق بهادار امکان پذیر است و این مسئله موجب شفافیت بازار می شود. چرا که به این ترتیب اطلاعات مربوط به معاملات مانند تعداد سهام و قیمت مورد معامله و تعداد خریدار و فروشنده هر روز در دسترس قرار می گیرد.

معمولا سرمایه گذاران دائمی بورس هر کدام با کارگزار معینی کار میکنند.

به غیر از کارگزاری که به تازگی مجوز مشاوره و سبد گردانی را دریافت نموده اند سایر کارگزاران اجازه دادن مشاوره به سرمایه گذاران را ندارند. لذا برای آنان تفاوتی نمیکند که سرمایه گذار چه سهمی بخرد و بفروشد و آنها تنها کارمزد خود را دریافت خواهند کرد لذا این سرمایه گذار است که باید با توجه به موارد خاصی کارگزار خود را انتخاب کند.

این موارد به این صورت اند:

- ۱- حجم سرمایه گذار: به عبارتی در انتخاب کارگزار باید دقت نمود که کارگزار برای چه مقدار سرمایه هایی کار میکند و آیا سرمایه ما در حدی است که کارگزار برای ما معامله کند. اصولا کارگزاران به نسبت حجم سرمایه افراد آنها را در اولویت قرار میدهند. فرضا کارگزاری که اکثر مشتریان آن دارای سرمایه های بالای ۱۰۰ میلیون تومان باشند برای سرمایه گذار با سرمایه ۱۰ میلیون مناسب نیست.
- ۲- تعداد مراجعه کنندگان به کارگزار: به این معنی که آیا کارگزار فرصت رسیدگی به درخواستهای همه مشتریان را دارد. چرا که در غیر این صورت شاید به علت عدم فرصت کارگزار برای انجام درخواستهای خرید و فروش مشتریان درخواست ما به روزهای بعد موکول شود و این مسئله با توجه به ارزش زمان در معاملات بورس ممکن است موجب از دست رفتن برخی فرصتها شود.
- ۳- نوع شخصیت خریدار در ارتباط با کارگزار (حقیقی یا حقوقی): برخی از کارگزاریها اکثرا دارای مشتریانی با شخصیت حقوقی می باشند که برای اشخاص حقیقی مناسب نمی باشند.
- ۴- رتبه کارگزار از نظر حجم خرید و فروش: هر چه رتبه کارگزار از نظر حجم معاملات بالاتر باشد نشاندهنده فعالیت بیشتر آن کارگزار می باشد و نکته مثبتی به حساب می آید به شرط اینکه مورد اول یعنی حجم سرمایه گذار رعایت شود پس بهتر از میان کارگزاری که سرمایه ما با سرمایه مشتریان آنها همخوانی دارد کارگزاری را انتخاب کنیم که دارای حجم معاملات بیشتری باشد یا به عبارتی فعال تر باشد.

وظایف کارگزار

- ۱- انجام معامله
- ۲- اداره حساب سرمایه گذاری اشخاص
- ۳- مشاوره و راهنمایی و معرفی شرکت برای پذیرش در بورس

معیارهای انتخاب کارگزار

- ۱- قابلیت انجام سریع سفارش مشتری
- ۲- داشتن اطلاعات مربوط و کافی
- ۳- داشتن سیستم های اطلاعاتی و کنترلی مناسب

۳- خریدار و فروشنده

که می توانند افراد حقیقی و حقوقی باشند. یعنی همان صاحبان سرمایه و نقدینگی که می توانند ، مردم عادی یا یک شرکت خاص و یا حتی یک بانک خصوصی یا دولتی باشند.

۴- فهرست رسمی بورس

شرکت هایی که قابلیت معامله شدن در بورس را دارند، در این فهرست موجود می باشند. صدها شرکت در کشور با موضوعات مختلف فعالیت می کنند ، اما در بورس فقط شرکت هایی حضور دارند که صلاحیت آنها تصویب شده و نام آنها در فهرست رسمی بورس درج شده است .

مزایای بورس اوراق بهادار از ابعاد مختلف

- ۱- بورس اوراق بهادار و اقتصاد
- ۲- بورس از دید سرمایه گذاران و دارندگان دارایی های مالی
- ۳- بورس از دید شرکت ها و واحدهای اقتصادی صادر کننده اوراق بهادار

بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار از ابعاد مختلف اقتصادی

مهم ترین هدف بازار سرمایه این است که با اجرای فرایند سالم سازی و شفافیت، پس انداز کنندگانی که دارنده منابع مالی می باشند و هدف کسب سود و بازده معقول دارند را به اشخاص حقوقی و واحدهای اقتصادی که برای توسعه فعالیت های خود نیاز به منابع مالی دارند پیوند دهد.

بورس از دید سرمایه گذاران و دارندگان دارایی های مالی

- الف- خرید سهام برای کسب سود و بازده مناسب
- ب- قابلیت نقدشوندگی اوراق بهادار
- ج- پوشش در مقابل تورم
- د- اطمینان از سرمایه گذاری به دلیل شفافیت اطلاعات
- ه- اعمال حق رأی و مشارکت در اداره امور شرکت
- و- احساس مشارکت در امور تولیدی و تجارتي

چرا در بورس سرمایه گذاری کنیم ؟

همه ما برای گذران زندگی و بر حسب اجبار و علاقه و... شغلی را برای خود برمی گزینیم. هر شغلی می بایست، دارای شرایطی باشد تا نیازهای متصدی آن را ارضا نماید. برای مثال سود مطمئن و خوبی داشته باشد، عمر طولانی داشته باشد، منع قانونی نداشته باشد، جذاب و قابل توسعه باشد و....

باتوجه به این مطالب، به نظر میرسد که فعالیت در بورس اوراق بهادار می تواند به عنوان یک کسب و کار ثانویه مدنظر قرار گیرد، چراکه عمر طولانی دارد، همراه با ارتقا مالی و علمی است و در صورت فعالیت درست می توانیم سود خوب و مطمئنی به دست آوریم؛ همچنین از پتانسیل های خود به بهترین نحو استفاده کنیم.

بخش دوم:

آشنایی با شرکت ها و اصطلاحات آنها

شرکت های سهامی عام و سهامی خاص چه شرکت هایی هستند؟

به شرکتهایی که سهام آنها در دست عموم مردم باشد (۵۱٪ به بالا) و کنترل شرکت نیز در دست مردم باشد سهامی عام می گویند، مثل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. چنانچه کنترل و مالکیت شرکت و تصمیم گیری در اختیار افراد خاص باشد، به آن سهامی خاص می گویند.

تفاوت شرکتهای سهامی عام و خاص

جهت افتراق دو شرکت مذکور به شرح زیر می باشد:

شرکت سهامی عام برای تامین سرمایه اقدام به پذیره نویسی عمومی می نماید، ولی شرکت سهامی خاص، حق مراجعه به عامه را ندارد.

امکان صدور اوراق قرضه برای شرکت سهامی عام وجود دارد، ولی شرکت سهامی خاص چنین حقی ندارد.

نقل و انتقال سهام در شرکتهای سهامی عام مشروط به موافقت سهامداران نیست. ولی در شرکت سهامی خاص، چنین نقل و انتقالی منوط به توافق مدیران یا مجامع عمومی شرکت می تواند باشد.

سهام شرکت سهامی عام، قابل عرضه در بازار بورس می باشد ولی شرکت سهامی خاص چنین اجازه ای ندارد. حداقل سرمایه برای تاسیس شرکت سهامی عام ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد در حالی که حداقل سرمایه برای تاسیس شرکت سهامی خاص ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد.

مدیران و سهامداران شرکت سهامی عام حداقل ۵ نفر و شرکت سهامی خاص حداقل ۳ نفر می باشد (مواد ۳ و ۱۰۷ ل.ا.ق.ت.).

شرکت های سرمایه گذاری چه شرکت هایی هستند؟

شرکت های سرمایه گذاری، آنهایی هستند که واسطه گر مالی بوده و منابع مالی مورد نیاز خود را از سهامداران یا سپرده گذار (بانکها) تهیه می کنند.

این شرکتهای منابع مالی مورد نیاز برای شرکتهای تولیدی و صنعتی را فراهم می کنند و به اصطلاح در آنها سرمایه گذاری می کنند. ولی شرکتهای غیرسرمایه گذاری مستقیماً به فعالیت تولیدی و صنعتی می پردازند.

سهام چه شرکت هایی در بورس معامله می شود؟

برای سرمایه گذاری و شروع یک فعالیت اقتصادی، راههای زیادی است که یکی از آنها تاسیس یک شرکت و آغاز یک فعالیت اقتصادی اعم از تولیدی، خدماتی، سرمایه گذاری و غیره است. حال بسته به اینکه، این فعالیت در چه زمینه ای و با چه سرمایه ای باشد، میتوان به وسیله شراکت با دیگران به این هدف رسید.

اصولا در مواقعی که برای آغاز یک فعالیت اقتصادی سرمایه لازم در اختیار نباشد، میتوان با ثبت یک شرکت سهامی و با مشارکت افراد دیگر این فعالیت را آغاز نمود. عمده مشخصات این شرکتها عبارتست از این موارد:

سرمایه آنها به سهام مساوی تقسیم شده و تعداد سهام هر یک از شرکا مشخص می باشد.

مسئولیت دارندگان سهام فقط محدود به تعداد سهام آنهاست.

تعداد شرکا نباید از ۳ نفر کمتر باشد و سرمایه شرکت نیز نباید از یک میلیون ریال کمتر باشد.

زمانی که سرمایه مورد نیاز به وسیله چند نفر تامین شود، می توان با ثبت یک شرکت سهامی خاص و مشخص نمودن نام شرکت، میزان سرمایه، نوع فعالیت و نام شرکا و میزان سهام هر یک، این کار را به انجام رساند. در این نوع شرکت، تعداد شرکا محدود و انتقال سهام شرکا، به ندرت اتفاق می افتد و معمولا واگذاری سهام هر یک از شرکا باید با رضایت دیگران باشد.

اما گاهی سرمایه لازم برای شروع فعالیت با شراکت چند نفر تامین نمی شود.

آغاز این نوع فعالیت ملزم به جذب سرمایه سایر افراد و شرکتها میباشد، که این کار با تاسیس یک شرکت سهامی عام امکان پذیر می باشد. در این گونه شرکت ها بر خلاف شرکت سهامی خاص، تعداد افراد محدود نیست و نقل و انتقال سهام نیز آزاد می باشد

شرکت سهامی عام، شرکتی است که موسسین آن قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش به غیر تامین می کنند. به این ترتیب که موسسین قبلا ۲۰٪ سرمایه را خودشان تعهد کرده و لااقل ۳۵٪ مبلغ تعهد شده را به حسابی به نام شرکت در شرف تاسیس، در یکی از بانکها سپرده و سپس اظهار نامه ای به ضمیمه طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام به مراجع ثبت شرکتها تسلیم می نمایند

در اینگونه شرکتها نام و نوع شرکت - موضوع شرکت - مدت شرکت (از تاریخ تصویب اساسنامه به مدت نامحدود)، تابعیت و مرکز اصلی شرکت - سرمایه و تعداد سهام و ... در اساسنامه ذکر می شود

کلیه سهام این شرکتها با نام بوده و تا زمانی که اوراق سهام صادر نشده، شرکت می بایست به صاحبان سهام گواهینامه موقت بدهد. در این شرکتها مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنهاست. این اوراق سهام جزو اوراق بهادار محسوب می شوند که در آنها نام شرکت، نام سهامدار، تعداد سهام، مبلغ اسمی سهم و سرمایه شرکت درج میشود.

در ایران مبلغ اسمی هر سهم یک هزار ریال تعیین شده است و سپس با تقسیم سرمایه بر این مبلغ تعداد سهام شرکت به دست می آید که همه این موارد در اساسنامه تعیین می شود.

مرحله بعدی اعلام پذیره نویسی عمومی و جذب مابقی سرمایه شرکت است.

پس از انجام این عملیات و آغاز فعالیت شرکت هر یک از سهامداران می توانند نسبت به نقل و انتقال سهام خود اقدام نمایند. اینکار با اطلاع شرکت و درج در دفاتر شرکت امکان پذیر است.

اصولا وقتی اینگونه شرکتها به سوددهی برسند و بتوانند پیشرفتی در زمینه فعالیت خود بدست آورند ، باعث رشد ارزش شرکت میشوند . در اینجاست که تقاضا برای سهام این شرکتها بسته به مقدار رشد گذشته و پیش بینی ای که بازار از روند رو به رشد آنها در آینده مینماید، شکل میگیرد و تقاضا کنندگان حاضر میشوند سهام این شرکت را به مبلغی بیش از قیمت اسمی سهام آن خریداری نمایند و در مقابل برخی از سهامداران نیز حاضر میشوند ، تمام یا قسمتی از سهام خود را به مبلغی بیش از مبلغ اسمی واگذار نمایند و بر اساس تعادلی که مابین نیروهای عرضه و تقاضا بوجود می آید قیمت بازار برای آنها شکل میگیرد . از اینجاست که هرگونه سودآوری یا عدم سودآوری و هرگونه پیش بینی از روند رشد یا عدم رشد شرکت می تواند به افزایش یا کاهش قیمت تعادلی میان عرضه و تقاضا یا همان قیمت تابلو بیانجامد . بدیهی است ، برای خرید و فروش سهام یک شرکت، نیاز به داشتن اطلاعات کافی در مورد شرکت و همچنین یافتن فروشنده و خریدار است .

در بورس اوراق بهادار امکان معامله بر روی سهام شرکتهای پذیرفته شده ، سهیل و نظارت میگردد. شرکتهای بورسی اصولا شرکتهایی هستند که یا قبلا دولتی بوده و توسط سازمان خصوصی سازی، سهام آنها عرضه شده و یا شرکتهایی که به وسیله پذیره نویسی عمومی سرمایه آنها تامین شده و در حال فعالیت هستند . اصولا معامله بر روی شرکتهای پذیرفته شده در بورس آسان تر و با اطمینان بیشتری صورت می گیرد . چرا که این شرکتها در هنگام پذیرش باید دارای شرایط خاصی باشند ، که این شرایط به مثابه فیلتری میباشد ، که سهامداران با اطمینان بیشتری روی شرکتهایی که از این فیلتر عبور کرده اند، سرمایه گذاری می نمایند و همچنین پیدا کردن خریدار و فروشنده برای سهام شرکتهای بورسی به علت متمرکز بودن آسانتر است. ضمن اینکه دسترسی به اطلاعات شرکتهای پذیرفته شده ، براحتی امکان پذیر است و سازمان بورس اوراق بهادار بر ارائه اطلاعات شرکتها و ارائه صورتهای مالی آنها نظارت می نماید.

برای درج نام یک شرکت در تابلو بورس اوراق بهادار و به عبارتی پذیرش در بورس اوراق بهادار (جدای از ویژگیهای تالار اصلی و فرعی) خصوصیات لازم است که مهمترین آنها عبارتند از :

- ۱- شرکت باید سهامی عام باشد.
- ۲- شرکت باید دارای سهام عادی با نام و دارای حق رای باشد و ۱۰٪ بهای اسمی آن پرداخت شده باشد.
- ۳- شرکت باید در آخرین سال مالی سود آور بوده و امکان سودآوری آن در آینده وجود داشته باشد.
- ۴- اساسنامه شرکت باید طوری تنظیم شده باشد که به تشخیص هیئت پذیرش، حقوق سهامداران جز در آن محفوظ باشد.

شرکتها پس از پذیرفته شدن باید برخی از ویژگیها را حفظ نمایند، در غیر این صورت، نام آنها از تابلو بورس اوراق بهادار حذف می شود.

برخی موارد که باعث حذف شدن نام شرکتها از بورس میشود عبارتست از مواردی از قبیل زیاندهی ، عدم رعایت سیاست افشای اطلاعات مطلوب ، نبودن میزان فعالیت و حجم داد و ستد و گردش سهام و...

نتیجه گیری:

پس نتیجه می گیریم ، برای سهیم شدن در یک فعالیت اقتصادی بزرگ که نه اداره آن به تنهایی امکان پذیر است و نه سرمایه لازم برای آن در اختیار است ، می توان با خرید سهام یکی از شرکتها در صنعت مورد نظر بطور مستقیم در آن شریک شد و دارای حقوق متعلقه آن شرکت ، به نسبت سهامی که داریم بود و در سود دهی مستقیم و یا افزایش ارزش ناشی از روند رو به رشد شرکت ؛ سهیم شد . یکی دیگر از خصوصیات شراکت در شرکتهای بورسی ، نسبت به شرکتهای خارج بورس و یا شرکتهای سهامی خاص ، امکان شراکت در این شرکتها با هر مقدار سرمایه و انجام معامله به راحتی و با اطمینان بر روی سهام آنهاست .

حداقل ضوابط و شرایط پذیرش سهام شرکت ها در سازمان بورس اوراق بهادار

شـرط	شـرح
۱- تابعیت	درايران ثبت شده و دارای تابعیت ایرانی باشد .
۲- حداقل سرمایه	۵ میلیارد ریال.
۳- حداقل زمان بهره برداری یا فعالیت	یک سال.
۴- میزان سهام در اختیار سهامداران عمده	در زمان پذیرش، آمادگی عرضه سهام توسط سهامداران عمده به نحوی باشد که بیشتر از ۹۰ درصد از سهام شرکت در اختیار کمتر از ۱۰ سهامدار نباشد. (با تعهد سهامدار عمده، امکان رفع این بند بعد از درج نام شرکت، وجود دارد)
۵- حداقل دوره های سودآوری	در آخرین سال مالی سود آور بوده و امکان تداوم سود آوری آن در آینده وجود داشته باشد.
۶- حداقل دوره ارائه گزارش های حسابرسی توسط حسابرسان مستقل	یک دوره مالی پیش از پذیرش.
۷- حداقل نسبت حقوق صاحبان سهام به کل داراییها	نباید از ۲۰ درصد کمتر باشد یا به تشخیص هیات پذیرش از حد مطلوب برخوردار باشد.

با توجه به اینکه احراز مابقی شرایط پذیرش در طی مراحل پذیرش و درج نام، امکان پذیر می باشد، جزو حداقل شرایط لحاظ نشده است.

هیات مدیره شرکت چیست؟

مجموعه ۵ تا ۹ نفری را که مسئول اداره شرکت هستند هیات مدیره شرکت می گویند (در شرکت سهامی عام). این افراد توسط سهامداران انتخاب می شوند.

سال مالی به چه معناست ؟

سال مالی هر شرکتی ممکن است با شرکت دیگر تفاوت کند. به عنوان مثال بعضی شرکتها سال مالی خود را از اول فروردین شروع می کنند و بعضی شرکتها سال مالی خود را از ابتدای مهر آغاز می کنند. دقیقاً مثل بانکها که همه ساله حسابهای خود را بررسی می کنند؛ شرکت ها نیز هر سال در تاریخ معینی مثلاً ابتدای

فروردین ماه فعالیت های خود را شروع می کنند و سود خود را پیش بینی می کنند و سال بعد در همان زمان وضعیت شرکت را از لحاظ سود و زیان و... رسیدگی میکنند.

مثلا صورت سود و زیان نهایی هر شرکتی به تاریخ منتهی به سال مالی تعیین شده است. یعنی فعالیت مالی یک ساله که در آخرین روز سال مالی به انتها رسیده است. در مورد صورت سود و زیان در اسلاید بعدی توضیح داده شده است.

ریاست جلسات مجمع

قانون برای مدیریت جلسات مجمع عمومی مجموعه ای را در نظر گرفته است که شامل رئیس جلسه، منشی و دو ناظر می باشد. ریاست جلسه بر عهده رئیس هیئت مدیره خواهد بود، مگر اینکه در اساسنامه طور دیگری مقرر کرده باشد و الزامی ندارد تا منشی جزو سهامداران باشد، لیکن ناظران باید از جمله سهامداران باشند.

آگهی دعوت

دعوت کتبی برای جلسات مجمع عمومی نباید از ۱۰ روز کمتر باشد و نیز نباید تا بیش از ۴۰ روز زودتر از تاریخ برگزاری جلسه به سهامداران جلسه به سهامداران ابلاغ شود و این آگهی دعوت باید در روزنامه کثیرالانتشار که برای اطلاعیه های شرکت در نظر گرفته شده به چاپ رسد. آگهی دعوت باید شامل دستور کار و تاریخ، ساعت و مکان جلسه باشد. بهنگام حضور سهامداران در جلسه مجمع عمومی رعایت این مقررات ضروری نیست.

حد نصاب تشکیل جلسات مجمع

حد نصاب مورد نیاز چه برای جلسات مجمع عادی و یا فوق العاده بیش از ۵۰٪ از سهام جهت رأی گیری است. چنانچه در جلسه عادی در اولین دعوت به حد نصاب نرسد، در دعوت دوم با هر تعداد از سهامداران دارای حق رأی، رسمیت خواهد داشت. چنانچه در مجمع فوق العاده، در دعوت اول به حد نصاب لازم نرسد در دعوت دوم حد نصاب لازم به ۱/۳ سهامداران دارای حق رأی کاهش خواهد یافت.

نصاب اتخاذ تصمیم

تصمیم گیری در جلسات عادی نیاز به ۵۰٪ آراء بعلاوه یکی از سهام حاضر در جلسه مجمع دارد. مگر در مواقع انتخاب مدیران که اکثریت آراء ضروری است خواهد بود. تصمیم گیری در مجمع عمومی فوق العاده نیاز به ۲/۳ آراء دارندگان سهام حاضر در جلسه دارد.

کارت ورود به جلسات مجمع (دعوتنامه)

بمنظور حضور در جلسات، ضروری است سهامداران از سوی شرکت کارت ورود دریافت نمایند

جلسات سهامداران

جلسات سهامداران تحت عنوان مجمع عمومی بوده و قانون سه نوع از آن را پیش‌بینی نموده است. اولین مورد مجمع شرکاء یا مؤسسین است که تنها برای شرکتهای سهامی عام الزامی است. دومین شکل آن مجمع عمومی عادی (یا سالانه) است که باید هر سال یک بار برگزار گردد و سومین مورد آن مجمع عمومی فوق‌العاده است که بنا به درخواست صورت می‌پذیرد. بعلاوه، دو نوع مجمع ویژه دیگر نیز وجود دارد که با حضور سهامداران تشکیل می‌شود. یکی از آن دو مجمع خاص است که هرگاه حقوق سهامداران ممتاز تغییر یابد باید انجام پذیرد و دیگری مجمع عمومی فوق‌العاده خاص است که بنا به درخواست هیئت مدیره، بازرسان یا ۲۰٪ از سهامداران شرکت، بهنگام نیاز در قالب جلسات عادی اما در برنامه‌های غیر از جلسات عادی برگزار می‌گردد.

مجمع عمومی عادی و حدود صلاحیت آن

مجمع عمومی عادی صلاحیت رسیدگی به کلیه امور شرکت به استثنای مواردی که در صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده یا قانونی واگذار شده باشند را داراست از جمله موارد مورد بررسی عبارتند از:

- ۱- بررسی و تأیید ترازنامه و حساب سود و زیان و سایر گزارشات مالی
- ۲- بررسی و تأیید گزارشهای سالانه مدیران
- ۳- بررسی و تأیید گزارشهای سالانه بازرسان
- ۴- انتخاب مدیران (در صورت خاتمه دوره تصدی)
- ۵- انتخاب بازرسان اصلی بازرسان علی‌البدل
- ۶- تعیین روزنامه کثیرالانتشار که حاوی اعلانات قانونی شرکت است

مجمع عمومی فوق‌العاده

صلاحیت مجمع عمومی فوق‌العاده

این مجمع صلاحیت رسیدگی به کلیه تغییراتی که در ارتباط با اساسنامه یا سرمایه سهام یا انحلال شرکت باشد را خواهد داشت. مانند تصمیم برای افزایش سرمایه (که بعداً با آن آشنا خواهیم شد).

صورت‌های مالی

اگر کسی بخواهد بداند وضعیت مالی شرکت چگونه است تنها راهش بررسی صورت مالی شرکت است. تحلیل صورت مالی شرکتها کار نسبتا دقیق و فنی است. پس از بررسی صورت مالی مشخص می شود، که گذشته شرکت از لحاظ قدرت فروش سرمایه و سوددهی چگونه بوده است و وضعیت آینده را می شود تخمین زد. نیاز به تحلیل صورت‌های مالی کاملا ضروری است و بسیاری که در انتخاب خود متضرر می شوند، به دلیل توجه نکردن به صورت مالی شرکت می باشد.

صورت‌های مالی چند نوع است :

- ۱- ترازنامه
- ۲- صورت حساب سود و زیان
- ۳- صورت حساب سود و زیان انباشته
- ۴- صورت مالی میان دوره ای
- ۵- صورت سرمایه
- ۶- صورت گردش وجوه نقد

ترازنامه چیست؟

ترازنامه صورت مالی است که در آن دارایی های شرکت بدهی های شرکت و سرمایه (حقوق صاحبان سهام) ثبت است. اطلاعات ترازنامه طبقه بندی خاص خود را دارد. مثلا اول دارایی ها ذکر می شود، بعد بدهی ها و در آخر حقوق صاحبان سهام. ترازنامه، برای سهامداران از این جهت با اهمیت است که معلوم میکند، شرکت چه میزان دارایی، چه میزان بدهی و سرمایه دارد و بدین وسیله می توان قدرت شرکت را پیش بینی کرد. در شکل بعد یک نمونه ترازنامه را می بینیم.

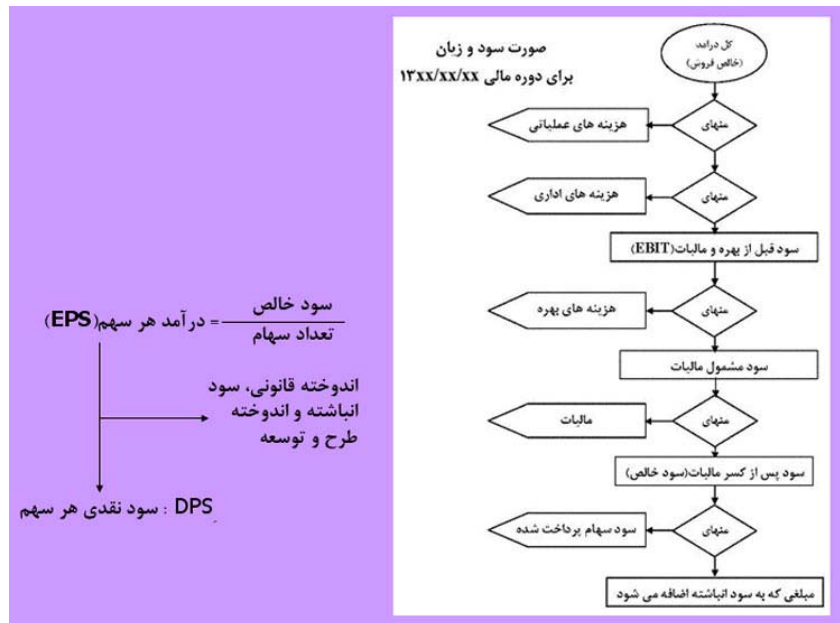
ترازنامه			
در تاریخ ۲۹ اسفند ماه ۱۳۸۲			
۲۹ - اسفند - ۸۲	بدهیهای جاری:	۲۹ - اسفند - ۸۲	داراییهای جاری:
میلیون ریال		میلیون ریال	
۱۶,۲۶۲	حساب های پرداختی تجاری	۱۶,۲۷۰	موجودی نقد
۱۵,۳۶۹	سایر حساب ها و اسناد پرداختی		حساب ها و اسناد تجاری
۳۳۱	پیش دریافت ها	۲۵,۸۲۸	سایر حساب ها و اسناد دریافتی
۲,۶۸۹	ذخیره مالیات	۳,۲۲۵	موجودی مواد و کالا
۳,۳۲۶	مرد سهام پیشه اداری و پرداختی	۲۸,۵۰۱	سفارشات و پیش پرداخت ها
۵,۶۵۶	سهولت های دریافتی	۵۷۲	جمع دارایی های جاری
۲۲,۷۲۵	جمع بدهی های جاری	۷۲,۶۰۸	
	بدهی های غیر جاری:		دارایی های ثابت مشهود
۱۱,۵۲۰	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۲۹,۷۶۵	
۵۵,۱۶۵	جمع بدهی ها	۲,۴۷۲	سرمایه گذاری بلند مدت
	حقوق صاحبان سهام:		سایر دارایی ها
۳۰,۰۰۰	سرمایه	۲,۵۶۱	
۷۱۵	انذوقه قانونی		سایر حساب های دریافتی بلند مدت
۱۲,۸۸۵	سایر اندوخته ها	۳۷۵	
۱۰,۹۰۶	سود انباشته		جمع دارایی های غیر جاری
۵۲,۵۱۶	جمع حقوق صاحبان سهام	۳۵,۱۷۳	جمع دارایی ها
۱۰۹,۷۸۱	جمع بدهی ها و حقوق صاحبان سهام	۱۰۹,۷۸۱	

ترازنامه منتهی به ۱۳xx/xx/xx		
$\text{تعداد سهام} = \frac{\text{سرمایه}}{۱۰۰۰}$ $\text{تعداد سهام} = \frac{۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰}{۱۰۰۰}$ $= ۳۰,۰۰۰,۰۰۰$	در طرف چپ، منابع مالی نوشته می شوند که به دو دسته تقسیم می شوند. این مقادیر را بستکاران و صاحبان سهام تامین می کنند.	در طرف راست، تمام اقلامی که دارای ارزش است و سازمان این مقادیر را در امور و فعالیت های سودآور سرمایه گذاری کرده است نوشته می شود.
بدهیهای جاری بدهیهای بلندمدت حقوق صاحبان سهام	داراییهای جاری داراییهای ثابت	

صورت حساب سود و زیان چیست؟

صورت حسابی می باشد که نشان میدهد شرکت مربوطه چقدر درآمد کسب کرده، چه میزان هزینه داشته و در نهایت چه مبلغ سود و یا زیان شناسایی کرده است. اهمیت این صورت حساب واضح است، چرا که برای خرید سهام یک شرکت مهمترین مولفه سودآوری است. در دو تصویر بعدی با این صورت حساب بیشتر آشنا می شوید.

صورت سود و زیان

برای دوره مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۸۲

۲۹ - اسفند - ۸۲	
۱۲۱،۵۶۰	فروش خالص
(۱۰۶،۷۲۰)	بهای تمام شده کالای فروش رفته
۱۴،۸۴۰	سود ناویژه
(۷،۹۵۸)	هزینه های توزیع و فروش و عمومی اداری
۶،۸۸۲	سود (زیان) عملیاتی
(۹۵۶)	هزینه های مالی
۳۶۶	خالص درآمد (هزینه) غیر عملیاتی
۶،۲۹۲	سود قبل از کسر مالیات
(۹۲۸)	مالیات
۵،۳۶۴	سود خالص

سهامداران چگونه صورت سود و زیان را بررسی کنند؟

صورت سود و زیان مقایسه ای به همراه سایر اطلاعات منبع اطلاعاتی خوبی از وضعیت سودآوری شرکت به دست میدهد. درآمدها و هزینه های پیش بینی شده و مقایسه آن با همین موارد به صورت واقعی، محقق شدن و یا محقق نشدن وضعیت سودآوری پیش بینی شده و پوشش سود شرکت را نشان می دهد. در قسمت پایین یک صورت مالی مندرج در سایت سازمان بورس را به همراه اطلاعات آن می بینید.

بسمه تعالی
اطلاعیه

سازمان بورس اوراق بهادار تهران

تالار اصلی
شرکت ماشین سازی اراک (سهامی عام)
تعداد: فاراک کد: ۲۸-۱۳-۰۱

تاریخ: ۸۳/۰۷/۰۵
شماره: ۶۰/۱۳۴۳

موضوع: تعدیل پیش بینی درآمد هر سهم برای سال مالی منتهی به ۸۳/۱۲/۳۰

به اطلاع می رساند بر مبنای اطلاعات دریافتی از شرکت ماشین سازی اراک (سهامی عام) طی نامه شماره ۱۳۳۹۹/۱۶۹۳ مورخ ۸۳/۰۷/۰۵ پیش بینی درآمد هر سهم برای سال مالی منتهی به ۸۲/۱۲/۳۰ با سرمایه ۳۴۰٫۰۰۰ میلیون ریال مبلغ ۱۲۶ ریال به طور خلاص (پس از کسر مالیات) می باشد. مسئولیت تهیه این اطلاعات با مدیریت شرکت است. این اطلاعات مقایسه ای و تفصیلی به شرح زیر می باشد:

شرح	سال مالی منتهی به ۱۳۸۲/۱۲/۲۹ واقعی ۳ ماهه			سال مالی منتهی به ۱۳۸۳/۱۲/۳۰ واقعی ۳ ماهه		
	میانگین مبلغ فروش	درصد نسبت به فروش	پوشش از کل سال	میانگین مبلغ فروش	درصد نسبت به فروش	پوشش از کل سال
درآمد حاصل از فروش	۸۲۵,۸۲۹	۱۰۰	۱۳	۷۰۰,۰۰۰	۱۰۰	۱۵
بهای تمام شده کالای فروش رفته	(۷۷۶,۸۶۵)	(۹۲)	۱۱	(۵۸۱,۰۰۰)	(۸۳)	۱۴
سود (زیان) ناخالص	۴۸,۹۶۴	۸	۲۴	۱۱۹,۰۰۰	۱۷	۱۶
خالص درآمد (هزینه ها) عملیاتی**	(۳۷,۸۲۸)	(۴)	۲۳	(۵۵,۰۰۰)	(۸)	۱۷
سود (زیان) عملیاتی	۳۱,۱۳۶	۴	۱۵	۶۴,۰۰۰	۹	۱۶
هزینه های مالی	(۲۵,۴۴۱)	(۳)	۱۳	(۳۹,۰۰۰)	(۶)	۲۴
درآمد حاصل از سرمایه گذاریها	-	-	-	-	-	-
خالص درآمد (هزینه ها) متفرقه	۲۹,۲۸۶	۳	۱	۱۸,۰۰۰	۴	۴۲
سود (زیان) قبل از کسر مالیات	۳۴,۹۸۱	۴	۱۴	۴۲,۰۰۰	۶	۲۱
مالیات	-	-	-	-	-	-
سود (زیان) پس از کسر مالیات	۳۴,۹۸۱	۴	۱۴	۴۲,۰۰۰	۶	۲۱
سود (زیان) عملیاتی هر سهم - ریال	۹۲	۴۹	۵۳	۳۱	۳۱	۱۶
سود (زیان) قبل از کسر مالیات هر سهم - ریال	۱۰۳	*	۴۴	۱۲۶	۲۶	۲۱
سود (زیان) پس از کسر مالیات هر سهم - ریال	۱۰۳	*	۴۴	۱۲۶	۲۶	۲۱
سرمایه	۳۴۰,۰۰۰			۳۴۰,۰۰۰		

سایر اطلاعات:

* شرکت پیش بینی درآمد هر سهم سال مالی منتهی به ۸۲/۱۲/۲۹ را (به طور ناخالص) با سرمایه ۱۴۴٫۰۰۰ میلیون ریال مبلغ ۲۲۴ ریال و در تاریخ های ۸۲/۰۷/۲۲ و ۸۲/۰۴/۳۰ با سرمایه ۳۴۰٫۰۰۰ میلیون ریال (به طور خلاص) مبلغ ۲۷۷ ریال، و در تاریخ ۸۲/۱۱/۲۹ مبلغ ۲۹۴ ریال اعلام نموده بود که به طور خلاص مبلغ ۱۰۳ ریال تحقق گردید که دلایل تغییرات افزایش بهای تمام شده بدلیل افزایش نرخ مواد اولیه، افزایش هزینه هایا توجه به باز خرید سنوات خدمت کارکنان، افزایش هزینه های بابت اخذ وام از بانک ها بدلیل عدم وصول به موقع مطالبات و افزایش درآمد های متفرقه به جهت فروش زمین در ورود کرج اعلام نموده است.

** خالص درآمدها (هزینه های عملیاتی سال مالی ۸۲ به مبلغ (۳۷,۸۲۸) میلیون ریال شامل هزینه های عملیاتی به مبلغ (۵۲,۱۸۷) میلیون ریال و خالص سایر درآمدها (هزینه های عملیاتی به مبلغ ۱۴,۳۵۹ میلیون ریال بوده است.

** پیش بینی عملکرد سال مالی منتهی به ۸۳/۱۲/۲۹ نسبت به پیش بینی عملکرد واقعی سال مالی قبل به ترتیب فروش ۱۷ درصد کاهش، بهای تمام شده ۲۵ درصد کاهش، سود عملیاتی ۱۰۶ درصد افزایش و سود پس از کسر مالیات ۳۳ درصد افزایش داشته است.

** شرکت پیش بینی درآمد هر سهم سال مالی منتهی به ۸۲/۱۲/۳۰ را (به طور خلاص) در تاریخ ۸۲/۱۰/۰۱ مبلغ ۳۵۵ ریال اعلام نموده بود که دلایل تعدیل را عدم انعقاد قراردادهای پیش بینی شده قبلی و افزایش تسهیلات دریافتی اعلام نموده است.

** شرکت اعلام نموده در نظر دارد سرمایه را از مبلغ ۳۴۰ میلیارد ریال به مبلغ ۵۴۰ میلیارد ریال از محل اندوخته توسعه و تکمیل و مطالبات و آورده نقدی سهامداران افزایش دهد.

** همچنین شرکت اعلام نموده است پیش بینی تقسیم سود برای سال مالی ۸۳ به مبلغ ۴۰٫۰۰۰ میلیون ریال می باشد.

مدیر نظارت بر شرکت ها و بررسی سهام
هادی ابدختی

رونوشت:

۱) شرکت ماشین سازی اراک (سهامی عام) - مدیریت محترم عامل، جهت اطلاع، مفتضح است بجهت هر گونه تغییر در رقم پیش بینی شده درآمد هر سهم این سازمان را فوری مطلع فرمایید.
۲) دفتر معائنات/لغات/حیات/لغات/لغات پر شرکت ها و بررسی سهام/انبارش و امور مجتمع های ایزد رسی و لغات/پرحسن انجام معاملات/مرکز توسعه بازار/سرمایه اطلاع رسایی، مستندسازی و آموزش

نسبت های مالی به چه معناست؟

نسبت ارزش های به دست آمده از صورت های مالی شرکت که برای بررسی سلامت شرکت و قیمت سهام آن به کار می رود. در میان نسبت های مالی، نسبت جاری، نسبت P/E، نسبت درآمد به دارایی، نسبت قیمت به ارزش دفتری، نسبت سود قبل از کسر مالیات به فروش و نسبت آبی از مهم ترین نسبت ها هستند. ارقام حسابداری که ما را در رسیدن به این نسبت ها کمک می کنند، عبارت اند از: ارزش دفتری، پوشش سود سهام، محصول فعلی، EPS و تغییر پذیری.

نسبت نقدینگی چیست؟

نسبت نقدینگی برابر است با وجوه نقد و اوراق بهادار قابل فروش در بازار، به تعهدات و بدهی های جاری شرکت. این نسبت سرعت پرداخت دیون شرکت به بستانکاران را نشان می دهد.

نسبت سود قبل از کسر مالیات به فروش چیست؟

این نسبت برابر است با سود قبل از کسر مالیات تقسیم بر فروش خالص ضرب در ۱۰۰. این نسبت شاخص مناسبی برای نشان دادن کارایی شرکت است. اگر در مقایسه با سال های گذشته این نسبت کاهش یابد، بدین معناست که هزینه های شرکت بالا رفته یا فروش آن کاهش یافته است. اگر این نسبت افزایش یابد، بدین معناست که هزینه های شرکت نسبت به فروش کاهش یافته و یا فروش افزایش یافته است.

ارزش جاری بازار به چه معناست؟

ارزش بازار کل سهام منتشر شده از سوی شرکت به قیمت جاری در بازار سهام را ارزش جاری می نامیم.

قیمت بازار سهام به چه معناست؟

قیمت بازاری سهام آخرین قیمتی است که طبق گزارش های موجود آن سهم مورد معامله قرار گرفته است.

سهام بازار به چه معناست؟

سهام بازار شرکت، نشان دهنده سهم یا در صد فروش محصولات آن شرکت در مقایسه با کل فروش آن محصول توسط سهم تولید کنندگان است.

بخش سوم: اصطلاحات بورسی

EPS چیست ؟

Eps خلاصه اصطلاح earning per share یا سود هر سهم است. هر گاه کل سود پس از کسر مالیات را به تعداد سهام تقسیم نماییم؛ سود هر سهم به دست می آید.

Eps پیش بینی شده : عبارتست از سود هر سهم که شرکت برای سال مالی که در پیش است پیش بینی میکند.

Eps تحقق یافته : عبارتست از سود هر سهم که در دوره مالی گذشته به هر سهم تعلق گرفته است.

تعدیل Eps: شرکت ها در ابتدای سال مالی Eps خود را پیش بینی می کنند که به آن Eps پیش بینی می گویند ولی گاهی اوقات این سود کمتر و گاهی بیشتر از پیش بینی درمی آید.

تعدیل کردن به این معناست که با بررسی مشخص می شود که سود پیش بینی شده کمتر یا بیشتر از مبلغ پیش بینی شده درآمده است .

DPS چیست ؟

به مقدار سودی که شرکت تقسیم می کند و به طور نقدی به دست سهامدار می رسد Dps گفته می شود. اینکه چه میزان از سود تحقق یافته هر سهم به صورت نقدی توزیع شود و چه میزان در شرکت باقی بماند تصمیمی است که در مجمع عادی سالیانه توسط هیات مدیره به مجمع پیشنهاد داده می شود و سپس به تصویب سهامداران می رسد . فرمول محاسبه سود نقدی توزیع شده یا Dps را می توانید در اسلاید بعدی مشاهده نمایید.

سود تقسیمی هر سهم (DPS)

(اندوخته قانونی+اندوخته طرح و توسعه+سود انباشته)-EPS=DPS

EPS: درآمد هر سهم

DPS: سود نقدی هر سهم

نسبت سود تقسیمی هر سهم

$$\text{نسبت سود تقسیمی هر سهم} = \frac{DPS}{EPS} < 1$$

درآمد باقی مانده به چه معناست؟

درآمد باقی مانده بخشی از درآمد شرکت است که بین سهامداران تقسیم نشده است ولی به عنوان ذخیره انباشت شده برای رشد شرکت یا استفاده از آن در موارد اضطراری نگه داری می شود. درآمد باقی مانده را سود تقسیم نشده، مازاد درآمد یا ذخیره نیز می نامند .

سهام بازار به چه معناست؟

سهام بازار شرکت نشان دهنده سهم یا درصد فروش محصولات آن شرکت در مقایسه با کل فروش آن محصول توسط سهم تولید کنندگان است.

نماد معاملاتی باز و بسته چیست؟

پس از آنکه شرکت های سهامی عام در بازار بورس پذیرفته شدند، برای اینکه اوراق سهام آنها در بازار بورس قابل دادوستد باشد، باید نماد معاملاتی آنها در تابلو بورس باز شود. پس از باز شدن نماد معاملاتی، خرید و فروش سهام به طور مرتب و روزانه انجام می شود. حال اگر مدیران شرکت بخواهند، هرگونه تغییری در اصول اساسی شرکت ایجاد کنند، باید نماد معاملاتی شرکت در تابلوی بورس بسته شود و امکان دادوستد سهام منتفی گردد و متوقف بشود. این تغییر می تواند شامل تعدیل EPS، تغییر محل شرکت، افزایش سرمایه یا هر تغییر دیگری باشد.

مدیریت قیمت:

هر سهم در هر روز نهایتاً تا حد مشخصی میتواند افزایش یا کاهش داشته باشد.

الف: حداکثر نوسان روزانه: دامنه تغییرات روزانه قیمت = ۲٪

قیمت پایانی روز قبل = ۱۰,۰۰۰ ریال

حداقل قیمت روز جاری

۹,۸۰۰

حداکثر قیمت روز جاری

۱۰,۲۰۰

ب- نوسان نامحدود در روزهای خاص:

۱- اولین روز معامله پس از برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه

۲- اولین روز معامله پس از تصویب افزایش سرمایه

۳- اولین روز معامله پس از انتشار اطلاعیه تعدیل EPS شرکت با بیش از ۱۰ درصد تغییر

سهام فعال به چه معناست؟

سهامی است که به طور مکرر و روزانه مورد معامله قرار می گیرد و با این ویژگی ، از سهامی که نیمه فعال است و کمتر مورد معامله قرار می گیرد، متمایز می شود. سهام شرکت های بزرگ و مهم می بایست سهام فعال باشند به خصوص شرکت هایی که نسبت به تحولات اقتصادی و سیاسی حساس هستند و بنابراین در معرض تغییرات ناگهانی قیمت قرار دارند.

سهام غیر فعال چه سهامی هستند؟

این سهام به ندرت در بازار مورد خرید و فروش قرار می گیرد ، هرچند در شمار سهام فهرست شده است. سهام غیر فعال ، سهامی است که به سختی خریدار یا فروشنده ای برای آن ها یافت می شود. اختلاف بین قیمت خرید و فروش چنین سهامی ، ممکن است بسیار زیاد باشد.

بازار حساس به چه معناست؟

بازار سهامی که به تحولات سیاسی و اقتصادی نظیر بودجه سالانه، رشدنا مطلوب صنعتی، حذف یا مقرارت نظارت بر قیمت ها، تغییر دولت وامثال آن به شدت واکنش نشان می دهد، بازار حساس نام دارد.

بازار ضعیف و کم رونق به چه معناست؟

بازار ضعیف به بازاری گفته می شود که خریداران اندکی در آن حضور داشته باشند. در این بازار قیمت با اندکی فشار فروش رو به تنزل می گذارد.

۱ افزایش سرمایه

معمولا پس از پیشنهاد هیئت مدیره و ارائه طرح توجیهی افزایش سرمایه و مشخص نمودن روش و محلی که مبلغ حاصل از افزایش سرمایه قرار است در آنجا سرمایه گذاری شود، این افزایش به میزان مشخص، (مثلا ۱۰۰٪) به تصویب مجمع می رسد.

پس از آن این افزایش سرمایه در اختیار هیئت مدیره قرار میگیرد و هیئت مدیره پس از طی مراحل قانونی و جلب رضایت سازمان بورس اقدام به ثبت این افزایش مینماید.

اصولا افزایش سرمایه به سه طریق امکان پذیر است که ابتدا آنها را نام برده و سپس در قسمت های بعدی توضیحات لازم را می آوریم :

- ۱- افزایش سرمایه به روش جایزه
- ۲- افزایش سرمایه از محل آورده نقدی
- ۳- افزایش سرمایه به روش صرف سهام

۱- افزایش سرمایه به روش جایزه :

همانطور که میدانیم، معمولا شرکتهای مقداری از سود سالیانه خود را در حساب اندوخته ذخیره مینمایند و در زمان مقتضی با انتقال موجودی این حساب به حساب سرمایه و انتشار اوراق سهام جدید، سرمایه اسمی شرکت را افزایش میدهند و سپس اوراق سهام جدید را به نسبت سهام قبلی بین سهامداران توزیع مینمایند. چون در این حالت سهامداران پولی بابت اوراق جدید پرداخت نمی نمایند، اصطلاحا به آن افزایش سرمایه به روش جایزه میگویند. در این حالت معمولا نسبت کاهش قیمت سهم، بعد از افزایش کمی کمتر از، نسبت افزایش سرمایه است.

بعنوان مثال یکی از شرکتهایی که به این روش افزایش سرمایه داده است، سرمایه گذاری ملی ایران بود، که سرمایه خود را به میزان ۲۰۵۰ میلیارد ریال افزایش داد. که این مبلغ را از محل سود تقسیم نشده و مطالبات سهامداران تامین نمود. این شرکت حدودا ۲۴۱ درصد افزایش سرمایه داد ولی با توجه به اینکه قیمت این سهم قبل از مجمع ۶۸۵۱ ریال و بعد از آن ۲۲۰۶ ریال شد، میتوان دید که با وجودی که افزایش این شرکت حدود ۲۴۱٪ بوده ولی افت قیمت آن با نسبت حدودا ۲۱۰٪ بوده است.

۲- افزایش سرمایه از محل آورده نقدی:

زمانی که شرکت اندوخته ای جهت افزایش سرمایه در اختیار ندارد و جهت ایجاد نقدینگی قصد افزایش سرمایه را داشته باشد، میتواند از این روش برای افزایش سرمایه استفاده کند. (توضیح اینکه گاهی شرکتهای مقداری از مبلغ افزایش سرمایه را بصورت اندوخته دارند. ولی این مقدار برای افزایش مورد نظر کافی نیست، در این حالت شرکت میتواند، از روش اول و دوم همزمان مبلغ افزایش سرمایه را تامین کند.)

در این حالت شرکت به هر سهامدار به نسبت تعداد سهام قبلی امتیازی جهت خرید سهام جدید میدهد که اصطلاحاً به آن حق تقدم میگویند. پس از ثبت افزایش به این روش برگه های حق تقدم به آدرس سهامداران ارسال میگردد. سهامداران پس از دریافت برگه های حق تقدم در صورت تمایل، مبلغ اسمی سهام متعلقه (که تعداد آن در برگه حق تقدم مشخص میشود)، را در مهلت مقرر به حساب شرکت واریز نموده و پس از مدتی (معمولاً از یک تا چهار ماه) برگه های سهام جدید به سهامداران داده میشود.

در صورتی که سهامدار به هر علتی، مایل نباشد از امتیاز حق تقدم خویش استفاده نماید، میتواند این امتیاز را به دیگری واگذار نماید. برای اینکار می بایست با مراجعه به کارگزاری و تکمیل فرم درخواست فروش تقاضای فروش حق تقدم خود را بنماید.

خریداران برگه های حق تقدم، می بایست علاوه بر پرداخت مبلغی که بابت خرید حق تقدم به فروشنده می پردازند مبلغ اسمی تعداد حق تقدم خریداری شده را نیز به حساب شرکت واریز و به انتظار دریافت برگه های سهام بمانند. معمولاً با توجه به اینکه تبدیل برگه های حق تقدم به برگه سهم مدتی بطول میانجامد و در طول این مدت امکان خرید و فروش روی آن وجود ندارد و به نوعی پول پرداختی بابت این سهام تا زمان تبدیل شدن به سهم بلوکه میگردد، تفاوت قیمت برگه حق تقدم با قیمت سهام شرکت در بازار کمی بیشتر از ۱۰۰۰ ریال (مبلغ اسمی سهم) می باشد. که این اختلاف قیمت با انتظارات بازار نسبت به آینده سهم و سابقه شرکت در مدت زمان ارسال برگه های سهام جدید رابطه معکوس دارد و هر چه قدر دید بازار نسبت به آینده شرکت و سابقه شرکت در ارسال برگه های سهم مثبت تر باشد، تقاضا برای خرید آن بیشتر و در نتیجه این اختلاف قیمت کمتر میشود.

در زمانی که به هر دلیلی سهامداری از حق تقدم خود استفاده ننماید و یا به علت نداشتن آدرس پستی دقیق نزد شرکت موفق به دریافت برگه حق تقدم خود نشود، شرکت پس از فروش این برگه ها در بازار وجه آن را در حساب سهامدار نزد شرکت نگهداری می نماید.

مثال: فرض کنید شرکتی با سرمایه ۱۰۰۰۰ میلیون ریال منقسم به ۱۰ میلیون برگه سهم افزایش سرمایه ای به میزان ۱۰٪ را در نظر دارد. در این حالت به هر یک از سهامداران، معادل سهام قبلی شان امتیاز حق تقدم تعلق میگیرد. (به ازاء هر ۱ سهم ۱ سهم جدید) و سهامداران پس از واریز ۱۰۰۰ ریال برای هر حق تقدم صاحب یک سهم جدید میگردند. قیمت سهم پس از بازگشایی، معمولاً اینگونه محاسبه میشود که در ارزش بازار هر یک از سهامداران از شرکت مزبور تغییری حاصل نشود. فرضاً اگر قیمت سهم قبل از مجمع ۵۰۰۰ ریال بوده باشد با توجه به اینکه بابت هر سهم ۱۰۰۰ ریال پرداخت شده دارنده هر یک سهم در گذشته اکنون دارای ۲ سهم میباشد. که هر یک از آنها دارای ارزش حدوداً ۳۰۰۰ ریال در بازار است.

حال فرض کنید شرکت مزبور مبلغ ۵۰۰۰ میلیون ریال بصورت اندوخته دارد. برای افزایش سرمایه ۱۰۰ درصدی نیاز به ۵۰۰۰ میلیون ریال دیگر دارد، که در این حالت، سهامداران به ازاء پرداخت ۵۰۰ ریال برای هر سهم، معادل سهام قبلی خود سهام جدید دریافت میکنند. در این حالت، اصطلاحاً میگویند شرکت از طریق اندوخته و آورده نقدی افزایش سرمایه داده.

فرمول کلی برای محاسبه حداقل قیمت سهم پس از افزایش بصورت زیر است :

$$\text{حداقل قیمت پس از افزایش} = (\text{قیمت سهم قبل از افزایش} + \text{مبلغ اسمی به نسبت حق تقدم متعلقه به یک سهم}) \times (\text{تعداد حق تقدمی که به هر سهم تعلق میگیرد} + ۱)$$

فرضا اگر قیمت سهم شرکت قبل از مجمع ۳۰۰۰ ریال باشد و شرکت ۵۰٪ افزایش سرمایه بدهد تعداد حق تقدم متعلقه هر سهم برابر ۵/ می باشد، که حداقل قیمت هر سهم پس از مجمع برابر میشود با (۳۰۰۰+۵۰۰) تقسیم بر ۱,۵ که برابر است با حدوداً ۲۳۳۰ ریال .

۳- افزایش سرمایه به روش صرف سهام

در این روش، شرکت سهام خود را به مبلغی بیش از قیمت اسمی و از طریق پذیره نویسی بفروش رسانده و تفاوت حاصل از قیمت فروش و قیمت اسمی سهام را، به حساب اندوخته منتقل و یا در ازای آن سهام جدید، به سهامداران قبلی میدهد .

یکی از دلایلی که اخیراً این روش نسبت به روش افزایش از طریق آورده بیشتر مورد توجه شرکتها قرار گرفته، این است که در این روش شرکت مبلغ مورد نظر برای افزایش سرمایه را در مدت کمتری از طریق پذیره نویسی تامین میکند. بر خلاف روش آورده، که معمولاً تامین مبلغ افزایش سرمایه تا آخرین روزهای پایان مهلت استفاده از حق تقدم و همچنین به فروش رساندن حق تقدم های استفاده نشده، به طول میانجامد. در ایران گاهی شرکتها مبلغ مورد نیاز برای افزایش سرمایه را از طریق فروش تعدادی برگه سهام به نرخی بالاتر از قیمت اسمی تامین نموده و مابقی سهام را بین سهامداران قبلی توزیع نموده اند. بعنوان مثال فرض کنید شرکتی ۱۰۰۰۰ میلیون سرمایه دارد و تعداد برگه های سهام آن ۱۰ میلیون می باشد و هر سهم این شرکت در بازار، ۹۰۰۰ ریال معامله می شود و این شرکت قصد دارد، سرمایه خود را به میزان ۱۰٪ و از طریق صرف سهام افزایش دهد. مبلغ مورد نیاز برای افزایش سرمایه ۱۰۰۰۰ میلیون ریال می باشد که معادل ۱۰ میلیون برگه سهام جدید است

* (تذکر اینکه این محاسبه فقط یک مثال است و اینکه شرکت سهام خود را به چه قیمتی باید پذیره نویسی کند خود مستلزم بحث مفصلی است) حال، اگر فرضاً این شرکت سهام جدید را به مبلغ ۵۰۰۰ ریال پذیره نویسی کند، با فروش ۲ میلیون سهم مبلغ مورد نیاز جهت افزایش سرمایه تامین می گردد و شرکت مابقی سهام جدید یعنی ۸ میلیون سهم را بین سهامداران قبلی تقسیم مینماید .

به عبارتی به ازای هر ۱۰ سهم قبلی، ۸ سهم جدید، (بدون پرداخت وجهی)، به سهامداران قبلی تعلق می گیرد. (از نظر حسابداری شرکت پس از فروش ۲ میلیون سهم به قیمت ۵۰۰۰ ریال اضافه مبلغ اسمی بر روی هر سهم یعنی ۴۰۰۰ ریال که برای ۲ میلیون سهم معادل ۸۰۰۰ میلیون ریال میشود را به حساب اندوخته منتقل و از محل این حساب افزایش سرمایه ای به روش جایزه و به نفع سهامداران قبلی میدهد). این مورد از روشهای افزایش سرمایه بدلیل اینکه به تازگی در ایران رواج پیدا کرده لذا قیمت گذاری آن دارای بحث مفصلی است و مثال بالا فقط برای روشن شدن این روش افزایش سرمایه بود.

انواع روشهای افزایش سرمایه

۱- سود انباشته، اندوخته طرح و توسعه ← سهام جایزه

$$\text{قیمت جدید} = \frac{\text{قیمت قدیم}}{\text{نسبت افزایش} + 1}$$

۲- آورده نقدی و مطالبات ← حق تقدم

$$\text{قیمت جدید} = \frac{\text{نسبت افزایش} \times 1000 + \text{قیمت قدیم}}{\text{نسبت افزایش} + 1}$$

انواع روشهای افزایش سرمایه (مثال)

قیمت سهام شرکتی ۲۰۰۰۰ ریال است. این شرکت ۱۵۰ درصد افزایش سرمایه می دهد. برآورد قیمت جدید چقدر خواهد بود؟

۱- سود انباشته، اندوخته طرح و توسعه ← سهام جایزه

$$\text{برآورد قیمت جدید} = \frac{20000}{1 + 1/5} = 8000$$

۲- آورده نقدی و مطالبات ← حق تقدم

$$\text{برآورد قیمت جدید} = \frac{1/5 \times 20000 + 10000}{1 + 1/5} = 8600$$

نمونه های برگه حق تقدم و فیش واریزی را در ذیل مشاهده نمایید.

گواهینامه حق تقدم خرید سهام
شرکت سرمایه‌گذاری بانک ملی ایران (سهامی عام)

شماره ثبت: ۸۹۵۸۴
شماره ثبت شده: ۱,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
نشانی: تهران خیابان ولیعصر بالاتر از سه راه شهید
بهشتی کوچه نادر پلاک ۲ - کد پستی: ۱۵۱۱۶

شماره گواهینامه: ۷۳۹۳
تاریخ گواهینامه: ۱۳۸۳/۰۵/۲۷

نام سهامدار: شماره سهامداری: ۷۳۹۳
نشانی سهامدار: مشهد
کد پستی:

سهامدار محترم:
پیرو مصوبات مجمع عمومی فوق العاده مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۸ و هیئت مدیره مورخ ۱۳۸۳/۵/۲۱ مقرر گردیده است، سرمایه شرکت از مبلغ یک هزار و شصت و ده میلیارد ریال به مبلغ دو هزار و هفتصد و سی و هفت میلیارد ریال افزایش یابد لذا توجه شما را به مراتب زیر جلب می‌نماید:

۱- تعداد سهام فعلی:	۵۳۵	سهام	۸- مبلغ سرمایه فعلی:	۱,۶۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۲- تعداد سهام قابل خرید:	۳۷۴	سهام	۹- مبلغ افزایش سرمایه:	۱,۱۲۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۳- نوع سهام: عادی با نام			۱۰- درصد افزایش سرمایه:	هفتاد درصد سرمایه فعلی
۴- ارزش اسمی هر سهم ۱۰۰۰ ریال			۱۱- مهلت استفاده از حق تقدم:	از ۱۳۸۳/۵/۲۷ تا ۱۳۸۳/۷/۲۵
۵- مبلغ سهام قابل خرید:	۳۷۴,۰۰۰	ریال	۱۲- نحوه واریز و جوه سهام جدید:	
۶- از محل مطالبات حال شده:	۷۲,۲۲۵	ریال	۱۳- واریز مبلغ مندرج در بند (۷) بحساب جاری شماره ۲۸۹۰ نزد بانک ملی شعبه خیابان پارک کد ۱۸۳	
۷- مبلغ واریز نقدی:	۳۰۱,۷۷۵	ریال		

توجه: به منظور تسهیل در پرداخت و انجام کنترل‌های لازم فقط با استفاده از فیش پیوست واریز انجام پذیرد.

الف - مبلغ مندرج در ردیف (۷) بابت سهام قابل خرید ردیف (۴)، می‌بایست ظرف مهلت مقرر در ردیف (۱۱) به حساب بانکی مندرج در ردیف (۱۲) بنام این شرکت واریز و اصل فیش پیوست به همراه اصل این گواهینامه (پس از تکمیل پشت گواهینامه) طی مهلت قانونی مندرج در ردیف (۱۱) به امور سهامداران شرکت ارائه و یا بوسیله پست سفارشی ارسال گردد.

ب - دارنده این گواهینامه در مهلت مقرر ردیف (۱۱) می‌تواند تمام یا قسمتی از حق تقدم خود را منحصراً از طریق سازمان بورس اوراق بهادار واگذار نماید، بدیهی است چنانچه از این گواهینامه در مهلت مقرر مندرج در ردیف (۱۱) توسط دارنده آن و یا شخصی که تمام و یا قسمتی از حق تقدم مندرج در ردیف (۲) به وی واگذار شده است استفاده نگردد، هیچ یک حقی نسبت به سهام قابل خرید مزبور نخواهد داشت و سهام پذیره نویسی نشده از طریق بورس اوراق بهادار تهران به عموم عرضه و مبلغ فروش پس از کسر هزینه‌های مربوط به حساب ذینفع منظور خواهد شد.

ج - کسانیکه قسمتی از حق تقدم خود را از طریق سازمان بورس اوراق بهادار واگذار نموده و تصمیم به استفاده از مابقی حق تقدم را شخصاً دارند الزامی است که اصل این گواهینامه را به کارگزار فروشنده حق تقدم تحویل و کپی آن را به همراه فیش نقدی و واریز مبلغ بابت مابقی حق تقدم به شرکت ارسال نمایند.

 عضو هیات مدیره

 مدیر عامل

(۱) مخصوص استفاده از حق تقدم خرید سهام جدید از محل مطالبات حال شده

با امضاء ذیل این برگه به آن شرکت اجازه داده می‌شود که مبلغ از سهام جدید که به موجب این گواهینامه، حق تقدم خرید آنرا دارم از محل مطالبات حال شده (مندرج در ردیف ۶ گواهینامه) برداشت نموده و اوراق سهام مربوطه را به نام اینجانب/ این شرکت صادر نماید.	ریال بهای اسمی تعداد سهم
نام و نام خانوادگی:	شماره شناسنامه/تبت:
آدرس:	محل صدور:
	تلفن:
	مهر و امضاء
	تاریخ:

(۲) مخصوص استفاده سهامدار از حق تقدم خرید سهام از محل مطالبات و واریز نقدی

ضمن واریز به حساب بانکی (مندرج در ردیف ۱۲ گواهینامه) بابت تمه بهای اسمی تعداد سهم قابل خرید (مندرج در ردیف ۲ گواهینامه) به آن شرکت اجازه داده می‌شود مبلغ ریال از محل مطالبات (مندرج در ردیف ۶ گواهینامه) برداشت نموده و اوراق سهام را به اینجانب/ این شرکت صادر نماید.	ریال (مندرج در ردیف ۷ گواهینامه) طی فیش بانکی شماره
نام و نام خانوادگی:	شماره شناسنامه/تبت:
آدرس:	محل صدور:
	تلفن:
	مهر و امضاء
	تاریخ:

(۳) فرم انتقال حق تقدم سهام جدید

به اطلاع می‌رساند اینجانب/ این شرکت تعداد سهم از حق تقدم خرید این گواهینامه را از طریق سازمان بورس اوراق بهادار تهران به واگذار نموده‌ام. خواهشمند است با دریافت فیش بانکی شماره معادل ارزش اسمی سهام مزبور به مبلغ ریال و اعلامیه خرید و فروش سهام شماره اوراق بهادار، اوراق سهام مربوطه را بنام خریدار/ خریداران صادر فرمائید.	مورخ / ۱۳۸۳/ مورخ / ۱۳۸۳/
نام و نام خانوادگی:	شماره شناسنامه/تبت:
آدرس:	محل صدور:
	تلفن:
	مهر و امضاء
	تاریخ:

یادآوریهای مهم:

- در صورت تمایل به استفاده از حق تقدم خرید سهام به نام خودتان و در حالتی که مبلغ مطالبات حال شده شما (ردیف ۶ گواهینامه) جهت سهام قابل خرید (ردیف ۵ گواهینامه) کفایت می‌کند، قسمت (۱) فرم استفاده از حق تقدم را تکمیل، و در حالتی که بابت تمه بهای اسمی سهام قابل خرید نیاز به واریز وجه (ردیف ۷ گواهینامه) باشد قسمت (۲) فرم استفاده از حق تقدم را تکمیل، و به همراه اصل نسخه سوم فیش واریز وجه (فرم سه نسخه‌ای پیوست) به نشانی شرکت **پست سفارشی** نموده و یا تحویل فرمائید.
- در صورت تمایل به انتقال حق تقدم به سایرین ضروری است ضمن مراجعه به کارگزار خود در سازمان بورس اوراق بهادار و با استفاده از "فرم انتقال حق تقدم سهام جدید" در قسمت (۳) فرم، نسبت به انتقال حق تقدم خود طی ملهت پذیره نویسی اقدام نمایید.

شرکت سرمایه گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)

گواهینامه حق تقدم خرید سهام

شماره ثبت: ۱۲۱۹۱۸

نشانی شرکت: تهران - خیابان دکتر بهشتی - چهارراه اندیشه - خیابان سهند - شماره ۲۸ - کد پستی: ۱۵۵۹۹۳۳۸۱۱	
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵ - ۱۸۸۹ تلفن: ۸۸۷۳۹۵۹۳ - ۸۸۷۶۵۹۰۴	
سهامدار محترم: شرکت / سرکار خانم / جناب آقای:	
کد بورس:	شماره سهامدار:
شماره ثبت / شناسنامه:	
پیرو آگهی مندرج در روزنامه اطلاعات مورخ ۱۳۸۴/۱۰/۱۲ و حسب تصمیم مجمع عمومی فوق العاده مورخ ۱۳۸۴/۸/۲۹ و مصوبه هیئت مدیره مورخ ۱۳۸۴/۱۰/۷، سرمایه شرکت از مبلغ پانصد میلیارد ریال به مبلغ هفتصد و پنجاه میلیارد ریال (معادل ۵۰ درصد) از محل آورده نقدی و مطالبات سهامداران افزایش می یابد. لذا گواهینامه حق تقدم خرید سهام و ورقه تعهد خرید سهام ارسال و توجه شما را به مراتب زیر جلب مینماید:	
۱- تعداد سهام فعلی:	۱۱۵۵
سهام	
۷- مبلغ سرمایه فعلی:	۵۷۷
سهام	
۲- تعداد سهام قابل خرید:	۵۷۷
سهام	
۳- مبلغ اسمی هر سهم:	یکهزار ریال
۹- درصد افزایش سرمایه:	۵۰ درصد
۱۰- مشخصات حساب بانکی:	
۴- ارزش سهام قابل خرید:	۵۷۷,۰۰۰
ریال	
۵- از محل مطالبات سهامداران:	۱۷۳,۲۵۰
ریال	
۶- مبلغ واریز نقدی:	۴۰۳,۷۵۰
ریال	
۱۱- مهلت استفاده از حق تقدم:	از ۱۳۸۴/۱۰/۱۵ تا ۱۳۸۴/۱۲/۱۴
نحوه واریز وجود سهام جدید: ۱- به نام شخص سهامدار: واریز مبلغ مندرج در ردیف ۶ بحساب بانکی مندرج در ردیف ۱۰	
۲- به نام انتقال گیرنده: واریز مبلغ مندرج در ردیف ۴ بحساب بانکی مندرج در ردیف ۱۰	
** لطفاً بمنظور تسهیل در پرداخت و تسریع کنترلهای مورد لزوم منحصراً با استفاده از فیش بانکی پیوست واریز انجام پذیرد. **	
الف) مبلغ مندرج در ردیف (۶) فوق میبایست ظرف مهلت مقرر در ردیف (۱۱) با استفاده از فیش بانکی چپوهند از طریق یکی از شعب بانک تجارت در سراسر کشور به حساب بانکی مندرج در ردیف (۱۰) بنام این شرکت واریز و اصل فیش بانکی مربوطه به همراه این گواهینامه، پس از تکمیل، بلافاصله با چک صحت هسفلرحتی به نشانی شرکت ارسال و یا به امور سهامداران ارائه گردد.	
ب) چنانچه تا مهلت مقرر مندرج در ردیف (۱۱) این حق تقدم مورد استفاده قرار نگیرد، طبق مصوبه مجمع عمومی فوق العاده حق تقدمهای مزبور و پاره سهم ایجاد شده از طریق سازمان بورس اوراق بهادار تهران به عموم عرضه و مابقی تفاوت ارزش اسمی و بهای فروخته شده، پس از کسر هزینه های مربوط به حساب سهامدار ذینفع منظور خواهد شد.	
مدیر عامل	رئیس هیئت مدیره
تهران	تهران
کد پستی:	نشانی گیرنده:
	خ وزرا. نیشک هشتم. پ. ۳۸ کارگزاری سپه *

حق تقدم

صفحه ۱

۱) مخصوص استفاده سهامدار از حق تقدم خرید سهام از محل مطالبات	
شرکت سرمایه گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)	
اینجانب / این شرکت موافقت خود را با خرید تعداد	سهام از سهام جدید که به موجب این گواهینامه ، حق تقدم خرید آن را دارم
اعلام مینمایم. خواهشمند است مبلغ	ریال از محل مطالبات حال شده (مندرج در ردیف ۵ گواهینامه) برداشت نموده و
اوراق سهام جدید را بنام اینجانب / این شرکت صادر نمایید.	
نام کامل:	شماره شناسنامه / ثبت:
نشانی:	محل صدور:
کد پستی:	تاریخ:
	مهر و امضاء:
	تلفن:
۲) مخصوص استفاده سهامدار از حق تقدم خرید سهام از محل مطالبات و آورده نقدی	
الف) شرکت سرمایه گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)	
ضمن واریز مبلغ	ریال (مندرج در ردیف ۶ گواهینامه) ب موجب فیش بانکی شماره
حساب بانکی (مندرج در ردیف ۱۰ گواهینامه) بابت تمه بهای اسمی تعداد	سهام قابل خرید (مندرج در ردیف ۲ گواهینامه)
خواهشمند است مبلغ	ریال از محل مطالبات حال شده (مندرج در ردیف ۵ گواهینامه) برداشت نموده و اوراق سهام را به
نام اینجانب / این شرکت صادر نمایید.	
نام کامل:	شماره شناسنامه / ثبت:
نشانی:	محل صدور:
کد پستی:	تاریخ:
	مهر و امضاء:
	تلفن:
۳) فرم انتقال حق تقدم سهام جدید	
ب) شرکت سرمایه گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)	
به اطلاع می رساند اینجانب / این شرکت تعداد	سهام از حق تقدم خرید این گواهینامه را از طریق سازمان بورس اوراق بهادار
به	واگذار نموده ام. خواهشمند است با دریافت فیش بانکی شماره
مورخ / / ۱۳۸۴ معادل ارزش اسمی سهام مزبور به مبلغ	ریال و اعلامیه خرید و فروش سهام شماره
مورخ / / ۱۳۸۴ سازمان بورس اوراق بهادار ، اوراق سهام مربوطه را بنام خریدار / خریداران صادر فرمایید.	
نام کامل:	شماره شناسنامه / ثبت:
نشانی:	محل صدور:
کد پستی:	تاریخ:
	مهر و امضاء:
	تلفن:

راهنمای تکمیل فرم :

- ۱ - سهامدارانی که مبلغ مطالبات حال شده آنان (ردیف ۵ گواهینامه) جهت سهام قابل خرید کفایت می کند، قسمت (۱) فرم را تکمیل و با چسبندگی حقیقی به نشانی شرکت ارسال یا تحویل فرمایند.
- ۲ - سهامدارانی که بابت تمه بهای اسمی سهام قابل خرید نیاز به واریز وجه (ردیف ۶ گواهینامه) دارند، قسمت (۲) فرم استفاده از حق تقدم خرید سهام را تکمیل و به همراه نسخه سوم فیش واریز وجه (فرم سه نسخه ای پیوست) به نشانی شرکت پست سفارشی نموده یا تحویل فرمایند.
- ۳ - سهامدارانی که مایل به واگذاری بخشی یا تمام حق تقدم خرید سهام خود به دیگران (منحصراً از طریق کارگزاران سازمان بورس اوراق بهادار) می باشند، حسب مورد، قسمتهای (۱)، (۲) و (۳) را بهیزان مورد نظر تکمیل فرمایند.

❖ خواهشمند است بدون جدا نمودن قسمتهای مختلف فرم ، پس از تکمیل ، نسبت به عودت آن ظرف مهلت مقرر به نشانی شرکت اقدام فرمایید. ❖

حق تقدم

صفحه ۲

بانک تجارت

شعبه دکتر بهشتی - سه‌روندی کد ۲۲۹

تاریخ: ۱۳۸۴/۱۰/۱۵

شماره سند: ۶۴۰۷۴۲

نام صاحب حساب: شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)

شماره حساب: ۴۶۲۴۳۷۵۷

مبلغ به عدد: ۴۰۳,۷۵۰ ریال به حروف: چهارصد و سه هزار و هفتصد و پنجاه

نام و آدرس و تلفن پرداخت کننده:

امضای پرداخت کننده:

کد معامله: 07

مهر و امضای شعبه

۱- بدینوسیله تأیید میشود که مبلغ مندرج در جدول زیر دریافت و به حساب فوق منظور شده است.
۲- رسیدهایی که با ماشین نقدی این بانک ثبت شده باشد از درجه اعتبار ساقط است.
۳- مبلغ ثبت شده بوسیله ماشین باید با مبلغ سند مطابقت داشته باشد در غیر اینصورت مبلغ کمتر خواهد بود.

بانک تجارت

شعبه دکتر بهشتی - سه‌روندی کد ۲۲۹

تاریخ: ۱۳۸۴/۱۰/۱۵

شماره سند: ۶۴۰۷۴۲

نام صاحب حساب: شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه (سهامی عام)

شماره حساب: ۴۶۲۴۳۷۵۷

مبلغ به عدد: ۴۰۳,۷۵۰ ریال به حروف: چهارصد و سه هزار و هفتصد و پنجاه

نام و آدرس و تلفن پرداخت کننده:

امضای پرداخت کننده:

کد معامله: 07

مهر و امضای شعبه

۱- بدینوسیله تأیید میشود که مبلغ مندرج در جدول زیر دریافت و به حساب فوق منظور شده است.
۲- رسیدهایی که با ماشین نقدی این بانک ثبت شده باشد از درجه اعتبار ساقط است.
۳- مبلغ ثبت شده بوسیله ماشین باید با مبلغ سند مطابقت داشته باشد در غیر اینصورت مبلغ کمتر خواهد بود.

نمونه فیش واریزی

شاخص چیست؟

کلمه شاخص (INDEX)، در کل، به معنای نمودار یا نشان دهنده، یا نماینده می‌باشد. شاخص، کمیتی است که نماینده چند متغیر همگن می‌باشد و وسیله‌ای برای اندازه‌گیری و مقایسه پدیده‌هایی است که دارای ماهیت و خاصیت مشخصی هستند، که بر مبنای آن میتوان، تغییرات ایجاد شده در متغیرهای معینی را در طول یک دوره، بررسی نمود. محاسبه شاخص برای هر شرکت، صنعت یا گروه یا دسته، امکان‌پذیر است و می‌توان آن را محاسبه نمود.

برای محاسبه شاخص، یک سال را به عنوان سال مبنا یا پایه فرض کرده و پس از تقسیم ارزش جاری، بر ارزش مبنا)

ارزش سال پایه)، آن را در عدد ۱۰۰ ضرب می کنیم. عدد بدست آمده، شاخص آن گروه یا دسته مورد نظر را به ما نشان می دهد. در هر بازار بورس اوراق بهاداری، میتوان بنا بر احتیاج و کارایی شاخصهای زیادی را تعریف و محاسبه نمود. در تمام بورس های دنیا نیز، شاخص های زیادی برای گروهها و شرکتهای مختلف محاسبه می شود. بعنوان مثال در بازار سهام امریکا شاخص داو جونز (DOW & JONES) تغییرات ۳۰ شرکت صنعتی ۲۰ شرکت حمل و نقل و ۱۵ شرکت خدماتی را نشان میدهد ویا شاخص نزدک (NASDAQ) تغییرات سهام خارج از بورس را نشان می دهد. دیگر شاخصهای معروف برخی از بورسهای دنیا عبارتند از:

بورس نیویورک S&P۲۵۰ که برای ۲۵۰ شرکت محاسبه می شود و S&P۵۰۰ که برای ۵۰۰ شرکت محاسبه می شود. بورس لندن (FTSE) توکیو (NIKEI) و (TOPIX) آمستردام (AEX) فرانسه (CAC) و آلمان (DAX) میباشد. که شاخص های S&P-NASDAQ-TOPIX-موزون میباشد.

در بورس اوراق بهادار تهران نیز، شاخص های زیادی محاسبه می گردد، که هر شخص یا گروهی بنا به نیاز خود از آنها استفاده میکند.

شاخص کل قیمت (TEPIX)

شاخص کل قیمت، که مخفف کلمه TEHRAN PRICE INDEX می باشد، یکی از اصلی ترین شاخصهای بورس اوراق بهادار تهران است که روش محاسبه آن بر اساس فرمول زیر (فرمول لاسپیترز) انجام میگردد.

{ارزش جاری بازار * تعداد سهام منتشره} تقسیم بر {ارزش پایه سهام * تعداد سهام در سال پایه} * عدد ۱۰۰

که در این محاسبه سال پایه سال ۱۳۶۹ میباشد. این شاخص گویای آن است که ارزش کل بازار، نسبت به سال پایه، یا همان سال ۱۳۶۹، چند برابر شده. فرضا شاخص ۱۲۷۰۰ نشان می دهد، که ارزش بازار نسبت به سال ۱۳۶۹ که سال پایه می باشد، ۱۲۷ برابر گردیده است. شاخص کل قیمت، در بورس تهران برای سه گروه محاسبه می شود که عبارتند از:

- ۱- شاخص قیمت کل بازار: که در محاسبه آن قیمت سهام تمام شرکتهای معامله شده تاثیر داده میشود.
- ۲- شاخص قیمت تالار اصلی: که در محاسبه آن فقط قیمت سهام شرکتهای معامله شده در تابلو اصلی تاثیر داده میشود.
- ۳- شاخص قیمت تالار فرعی: که در محاسبه آن فقط قیمت سهام شرکتهای معامله شده در تابلوی فرعی تاثیر داده میشود.

ویژگیهای شاخص کل قیمت عبارتند از:

- ۱- موزون بودن: بدین معنا که، چون در محاسبه آن، ارزش سهام در تعداد سهام منتشره ضرب میگردد، پس تغییرات قیمت سهام بر اساس تعداد سهام منتشر شده شرکتهای، در شاخص تاثیر گذار است. یعنی هر چقدر تعداد سهام منتشره شرکت بیشتر باشد، تغییرات قیمت سهم مورد نظر تاثیر بیشتری بر روی شاخص خواهد گذاشت.
- ۲- جامع بودن: این شاخص، به لحاظ اینکه بر اساس تغییرات سهام تمام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، محاسبه میگردد، لذا خصوصیت جامع بودن را داراست.
- ۳- در دسترس بودن: شاخص کل قیمت، به لحاظ اینکه بصورت لحظه ای توسط سازمان بورس اوراق بهادار محاسبه و در اختیار افراد قرار می گیرد، لذا دارای خصوصیت در دسترس بودن میباشد.

موارد تعدیل شاخص کل قیمت

- شاخص کل قیمت در موارد زیر تعدیل میگردد و در حقیقت تغییرات ناشی از موارد زیر در مقدار شاخص اثری ندارد .
- ۱- **ورود و خروج شرکتهای** : به هنگام ورود و خروج شرکتهای ، به دلیل افزایش یا کاهش ارزش جاری سهام ، اصولاً ارزش پایه سهام تعدیل می گردد ، تا تغییری در عدد شاخص حاصل نشود . به عبارتی با افزایش صورت کسر در مخرج آن تغییری می دهند، تا حاصل تقسیم صورت بر مخرج تغییر نکند .
  - ۲- **افزایش سرمایه از طریق آورده و یا مطالبات سهامداران** : به علت اینکه با افزایش سرمایه از طریق آورده و یا مطالبات سهامداران ، ارزش جاری سهام افزایش می یابد، لذا، در این موارد نیز ، ارزش پایه سهام ، باید به گونه ای تعدیل گردد تا تغییری در عدد شاخص حاصل نگردد .
  - ۳- **ادغام شرکتهای** : در صورت ادغام دو یا چند شرکت، در هم، نیز می بایست در ارزش پایه سهام تغییر داده شود ، تا عدد شاخص تغییری نکند .

ولی در برخی موارد نیازی به تعدیل شاخص نمی باشد که این موارد عبارتند از :

- ۱- **افزایش سرمایه از محل اندوخته** : زیرا در این حالت، همان مبلغ اندوخته که متعلق به سهامداران بوده، بصورت سهام جدید به آنها داده میشود، پس تغییری در حقوق صاحبان سرمایه اتفاق نیفتاده ، لذا در این حالت نیازی به تعدیل شاخص نیست .
- ۲- **تجزیه و تجمیع سهام** : در این حالت نیز تنها تعداد سهام منتشره تغییر یافته و چون به تناسب آن قیمت سهم نیز تغییر می یابد، لذا نیازی به تعدیل شاخص نیست . البته لازم به ذکر است که در ایران عملاً اینکار امکان پذیر نیست و ارزش اسمی هر سهم بطور ثابت ۱۰۰۰ ریال میباشد
- ۳- **پرداخت سود نقدی** : در این حالت نیز چون اصولاً به تناسب پرداخت سود نقدی ، قیمت سهام نیز، کاهش می یابد، لذا نیازی به تعدیل عدد شاخص نیست .

شاخص بازده نقدی (TEDIX)

از تفاضل منطقی شاخص قیمت و بازده نقدی از شاخص قیمت بدست می آید و نشان دهنده تغییرات بازده نقدی سهام میباشد .

تذکر : عدد پایه شاخصهای قیمت و بازده نقدی و بازده نقدی سهام در ابتدای سال ۱۳۷۷ برابر ۱۶۵۳/۰۸ در نظر گرفته شده ، که همسنگی این دو را با شاخص کل قیمت در آن تاریخ امکان پذیر سازد .

شاخص صنعت

فرمول محاسبه آن، همانند محاسبه شاخص کل می باشد و نشان دهنده تغییرات در ارزش سهام شرکتهای صنعتی میباشد و برای هر صنعت بطور جداگانه محاسبه میگردد .

شاخص مالی

فرمول محاسبه آن ، همانند محاسبه شاخص کل می باشد و نشان دهنده تغییرات در ارزش سهام شرکتهای سرمایه گذاری می باشد .

شاخص شرکت

فرمول محاسبه آن همانند محاسبه شاخص کل قیمت میباشد و برای هر شرکتی بطور جداگانه محاسبه میگردد . و برای محاسبه آن شاخص هر شرکتی را در بدو ورود ۱۰۰ تعیین نموده اند.

شاخص ۵۰ شرکت برتر یا ۵۰-IX (به روش میانگین ساده)

معمولا هر سه ماه یکبار، ۵۰ شرکت برتر در بورس اوراق بهادار معرفی می گردند . شاخص ۵۰-IX ، نشان دهنده میانگین قیمت سهام ۵۰ شرکت برتر می باشد .

محاسبه این شاخص به روش محاسبه شاخص داو جونز میباشد . به عبارتی در این محاسبه، تعداد سهام منتشره شرکت تاثیر داده نمی شود و تنها از جمع قیمت سهام ۵۰ شرکت تقسیم بر تعداد آنها (تعدیل شده) بدست می آید . (این تعداد در اولین روز محاسبه یعنی ابتدای سال ۱۳۷۹ عدد ۵۰ بوده که بعدها به تدریج تعدیل شده)

شاخص ۵۰-IX نیز در موارد زیر باید تعدیل شود . یعنی عدد ۵۰ در مخرج را باید به گونه ای تغییر داد تا تاثیر تفاوت قیمت بر شاخص به خاطر موارد زیر خنثی گردد .

مواردی که شاخص مذکور تعدیل میشود عبارتند از:

- ۱- در صورت افزایش سرمایه به هر روشی (چه آورده و چه اندوخته)
- ۲- ورود و خروج شرکتهای از لیست ۵۰ شرکت برتر در پایان هر سه ماه
- ۳- تجزیه و تجمیع سهام (که فعلا در ایران امکان پذیر نیست)

شاخص ۵۰ شرکت برتر یا ۵۰-IX (به روش میانگین موزون)

این شاخص نیز بوسیله تغییرات ارزش سهام ۵۰ شرکت برتر محاسبه می شود ولی طرز محاسبه آن به روش میانگین موزون (روش لاسپیرز) می باشد و تعداد سهام منتشره شرکتهای در محاسبه آن تاثیر گذار است .

نتیجه گیری :

محاسبه شاخص های مختلف، بر اساس فرمولهای قراردادی انجام میگردد و هر شاخصی بنا بر داده ها و فرمول مورد استفاده می تواند گویای تغییرات خاصی باشد . لذا به غیر از شاخص کل قیمت که نشان دهنده تغییرات قیمت کلیه شرکتهای می باشد مابقی شاخص ها بنا بر نوع محاسبه و شرکتهایی که در آن مورد محاسبه قرار می گیرند باید تفسیر شوند . حال که تا حدودی با نحوه محاسبه شاخص های مختلف آشنا شدیم ، لازم است با توجه به اینکه سهام چه شرکتهایی در شاخص مورد نظر تاثیر گذار بوده اند ، تفسیر لازم را از شاخص مورد نظر داشته باشیم.

راههای ورود به بورس

- ۱- سرمایه گذار خود به تحلیل بازار پرداخته و سهام مورد نظر خود را انتخاب کند.
- ۲- با استفاده از مشاور مالی سهام مورد نظر خود را انتخاب کند.
- ۳- از راهنمایی کارگزار برای انتخاب سهام استفاده کند.
- ۴- سهام سبدهای سرمایه گذاری را خریداری کند.
- ۵- برگه های صندوق مشاع سرمایه گذاری
- ۶- سهام با اختیار معامله

روش های تحلیل اوراق بهادار

الف- تکنیکال

ب- بنیادی

ج- تئوری نوین پورتفوی

تحلیل گران بنیادی چه کسانی هستند؟

تحلیل گران بنیادی متخصصینی هستند، که دیدگاهی بنیادی (مبتنی بر مدیریت و قدرت شرکت و سایر نیروهای غیر اقتصادی) را در ارزیابی سهام و تخمین قیمت بنیادی سهام، به کار می گیرند. تجزیه و تحلیل بنیادی، عبارت است از بررسی علمی عوامل اساسی و بنیادی تعیین کننده ارزش سهام. تحلیل گر بنیادی به بررسی دارایی ها، بدهی ها، فروش، ساختار بدهی ها، محصولات، سهم بازار، ارزیابی مدیریت بنگاه و مقایسه آن با رقبا می پردازد و در نهایت ارزش ذاتی سهام را تخمین می زند. ابزار تحلیل گری بنیادی عبارت است از نسبت های مالی که از ترازنامه شرکت و حساب سود و زیان طی چند سال به دست می آید. تحلیل بنیادی در تحقق اهداف بلند مدت در رشد سهام موثرتر است تا در تعیین نوسانات کوتاه مدت قیمت سهام.

تحلیل گران فنی چه کسانی هستند؟

بر خلاف تحلیل گران بنیادی، تحلیل گران فنی (تکنیکال)، کسانی هستند که اعتقاد دارند قیمت اوراق بهادار کاملاً توسط نیروهای عرضه و تقاضای اوراق بهادار تعیین می شود، در عین حال که عوامل موثر بر عرضه و تقاضا در جای خود می تواند واقعی، قابل مشاهده و یا ذهنی باشد. علاوه بر این تحلیل گران فنی اعتقاد دارند، که با وجود نوسانات هر روزه، قیمت سهام از الگوی مشخصی پیروی می کند و برای دوره های طولانی بدون تغییر باقی می ماند. تکنیکال ها یا چارتیست ها در آنالیزهای خود از نمودار (چارت ها) بهره می گیرند.

پرتفوی چیست و چه مزایایی دارد؟

پرتفوی یعنی مجموعه یا سبدی از اوراق بهادار. به طور کلی سرمایه گذاری در مجموعه ای از اوراق بهادار یا پرتفوی ، بسیار کارآمدتر از سرمایه گذاری در یک سهم می باشد. چون با افزایش تعداد سهام در سبد سرمایه گذاری ، ریسک مجموعه کاهش می یابد. علت کاهش ریسک تاثیرات مختلفی است که شرکت های سرمایه پذیر از شرایط متفاوت اقتصادی سیاسی و اجتماعی می پذیرند ، به عنوان مثال وقوع جنگ می تواند برای دو یا چند شرکت نتایج متضادی در بر داشته باشد . فرض کنید سهام دو شرکت تولید کننده دارو و پتروشیمی در سبد سهام شما باشد؛ در صورت ایجاد ناامنی در منطقه و درگیری شدید تقاضا برای دارو افزایش و امکان صادرات محصولات پتروشیمی کاهش خواهند داشت. بازده سرمایه گذاری در پرتفوی معادل بازده متوسط آن پرتفوی خواهد بود؛ اما ریسک پرتفوی در غالب موارد کمتر از متوسط ریسک سهام داخل سبد می باشد. میزان آن بستگی دارد به تاثیر متقابل اتفاقات بر سهام داخل سبد. اگر سهام موجود در سبد متعلق به شرکت هایی باشد ، که کالاها یا خدمات آنها جانشین یکدیگر هستند ؛ ریسک تا حدود زیادی کاهش می یابد . زیرا در صورت بروز هر گونه عامل ریسک زا و کاهش بازده یکی از سهام ، تقاضا برای کالاهای جانشین افزایش یافته ، بازده اضافی حاصل از آن بازده ازدست رفته شرکت اول را جبران می کند.

برخلاف بازده مجموعه ، ریسک الزاماً میانگین موزون اجزای تشکیل دهنده مجموعه نیست، بلکه با توجه به ارتباط بین سهام از نظر تاثیرپذیری و ارائه عکس العمل مشابه یا مخالف، در برابر وقایع ایجاد کننده ریسک ، می تواند کمتر از این میانگین بوده و حتی حذف شود. لذا محاسبه همسویی و شدت آن سهام ، بین دیگر سهام ، از اهمیت ویژه ای برای تعیین ریسک برخوردار است .

روشهای کسب درآمد از بورس

سهامداران از حیث بهره برداری از سهام دو گروه هستند :

- ۱- تعدادی از سود سهام استفاده می کنند، یعنی شرکت در ابتدای سال پیش بینی می کند که مبلغ خاصی به ازای هر سهم سود نقدی می پردازد و عده ای نیز به خاطر سود سالانه اش این سهام را خریداری می کنند. نیازی نیست که سهامدار، یک سال کامل، مالک سهام باشد تا بتواند از سود سالانه استفاده کند. هر فردی که در تاریخ برگزاری مجمع عمومی عادی سهامدار شرکت بوده باشد ، سود یکساله به او تعلق می گیرد. (قبلاً توضیح دادیم که در مجمع عمومی عادی سهامداران در مورد سود شرکت و میزان تقسیم آن به صورت نقدی تصمیم گیری می کنند.
- ۲- عده ای دیگر از رشد قیمت سهام استفاده می کنند. مثلاً قیمت سهام ۴۰۰ تومان بوده و بعد از ۴ ماه به ۹۰۰ تومان می رسد. سپس این افراد سهام خود را می فروشند و در واقع از نوسان قیمت استفاده می کنند. کسانی که قصد خرید سهام را دارند باید مشخص کنند که از کدامیک می خواهند بهره ببرند (نوسان قیمت ، سود هر سهم یا هر دو؟)

نکاتی که هنگام خرید سهام باید در نظر داشت:

سرمایه گذار با خرید یک ورقه بهادار، ریسک می پذیرد و بازده به دست می آورد پس مهم ترین عواملی که در تصمیم گیری برای خرید اوراق بهادار مؤثر است، بازده و ریسک آن در مقایسه با سایر فرصت های سرمایه گذاری است. به همین ترتیب، بازده و ریسک هر ورقه بهادار، قابل مقایسه با سایر اوراق می باشد. به عبارتی، هدف سرمایه گذار منطقی این است، که از میان اوراق بهادار، ورقه بهاداری را انتخاب کند که از یک سو در صورت داشتن ریسک مساوی، نسبت به سایر اوراق، بیشترین بازدهی را داشته باشد و از سوی دیگر در صورت داشتن بازده مساوی نسبت به سایر اوراق، از حداقل ریسک برخوردار باشد. با توجه به منطق یاد شده، برخی نکات که می توانند در انتخاب یک ورقه سهم از میان اوراق سهام موجود، مؤثر باشند از این قرار است. گفتنی است که این نکات جنبه عام دارند، بنابراین ممکن است درجه اهمیت آن ها با توجه به نظر گاه ها و خط مشی سرمایه گذاران فرق کند.

۱- قابلیت نقدشوندگی

قابلیت نقدینگی یک ورقه سهم به معنای امکان فروش سریع آن است. هر چه سهمی را بتوان سریع تر و با هزینه کم تری به فروش رساند، قابلیت نقدینگی آن بیش تر است، اوراق بهاداری که به طور روزانه و به دفعات مکرر معامله می شوند، نسبت به اوراق بهاداری که با تعداد محدود و یا دفعات کم معامله می گردند، قابلیت نقدینگی بیش تر و در نهایت ریسک کم تری دارند. فهرست پنجاه شرکت فعال بورس که هر سه ماه یک بار منتشر می شود، راهنمای مناسبی برای انتخاب سهامی است که از قابلیت نقدینگی خوبی برخوردارند.

۲- تعداد سهام در دست عموم

قابلیت نقدشوندگی یک ورقه سهام، تا حدودی به تعداد سهام در دست عموم بستگی دارد. هر چه تعداد سهامی که در دست مردم قرار دارد بیش تر باشد، حجم و سرعت گردش معاملات افزایش یافته و بازار، قیمت منصفانه و معقول تری برای آن پیدا می کند. برعکس هر چه تعداد سهام در دست مردم کم تر باشد، رکود بیشتری بر معاملات سهام حاکم شده و در صورت معامله، قیمت ها شکل یک طرفه (صعودی یا نزولی) به خود می گیرد. تجربه شرکت هایی که تعداد سهام رایج آن ها کم بوده مؤید این نکته است.

۳- ترکیب سهامداران

یکی دیگر از معیارهای یک ورقه سهم، ترکیب سهامداران آن است. ترکیب سهامداران که در واقع ترکیب هیات مدیره آن را تعیین می کند، می تواند به نفع سهامداران جزء یا عمده باشد. در شرکت هایی که اعضای هیات مدیره آن، منتخب سهامداران عمده هستند، ممکن است تصمیماتی اتخاذ شود، که بیشتر در راستای اهداف سهامدار عمده باشد و در مواردی به نفع سهامدار جزء نباشد.

چنین تصمیماتی در بازارهای کارا اثر خود را به خوبی در قیمت سهام نشان می دهد و البته معمولاً تأثیر خیلی مهمی، بر قیمت سهام نمی گذارد، اما در بازارهای غیر کارا که تا حدودی تحت تأثیر جو بازار قرار می گیرد، می تواند جهت تغییرات قیمت را یک طرفه سازد.

۴- سودآوری

شاید مهم ترین عامل برتری یک سهم، میزان سودآوری آن باشد. با توجه به این که تعداد سهام منتشره از سوی شرکت ها با هم متفاوت است، میزان سودآوری یک سهم را سود هر سهم یا EPS می‌سنجد.

تعداد سهام منتشره شرکت / مجموع سود خالص = سود هر سهم

سود هر سهم، مبلغ سود به ازاء ارزش اسمی سهام را نشان می‌دهد. با توجه به این که ارزش اسمی سهام کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران ۱۰۰۰ ریالی بوده و ممکن است قیمت بازار انواع سهام متفاوت باشد. برای مقایسه شرکت ها با یکدیگر رقم سود نسبت به قیمت بازار تحت عنوان نسبت E/P سنجیده می‌شود.

این نسبت بازده جاری سهام را نشان داده و در شرایط تساوی سایر عوامل، هر چه این نسبت بالاتر باشد سهام از موقعیت بهتری برخوردار خواهد بود.

گفتنی است هر چه میزان سود هر سهم در مقایسه با قیمت بازار سهام بیش تر باشد به خاطر تقاضایی که برای آن ایجاد می‌شود انتظار احتمال افزایش آتی قیمت بالاتر خواهد بود.

خاطر نشان می‌شود که سهامداران در خرید سهام می‌توانند از نسبت قیمت بر درآمد تحت عنوان نسبت P/E نیز استفاده کنند، که این نسبت براساس مرتبه بیان می‌شود و هر چه رقم آن کم تر باشد بازدهی آن سهم بیش تر خواهد بود.

۵- ثبات نسبی سودآوری

استناد به سود هر سهم در یک سال، لزوماً مبنای صحیحی برای ارزیابی سهام نیست، چرا که ممکن است سود سال بعد بسیار کم تر از آن باشد.

معیار مهم دیگری که به هنگام تحقیق در بازده جاری سهام باید مورد نظر قرار داد، ثبات نسبی سودآوری هر سهم است. لازم به یادآوری است هر چه میزان انحراف سودآوری سال های گذشته و یا سودهای احتمالی آینده، نسبت به میانگین سود، یا سود مورد انتظار، بیشتر باشد، ریسک سهم بالاتر و ارزش آن کم تر خواهد بود، برعکس هر چه روند سوددهی سال های گذشته و آتی از ثبات بیشتری برخوردار باشد، ریسک کم تر و ارزش سهم بالاتر خواهد بود.

با توجه به این که سرمایه گذاران در ارزیابی سهام تقریباً از ضریب قیمت یکسانی در صنایع مختلف استفاده می‌کنند در میان انواع اوراق بهاداری که با یک ضریب قیمت بردرآمد (P/E) یکسان ارزیابی شده اند، ورقه بهاداری که از سودهای باثبات تری برخوردار است، به دلیل این که ریسک کم تری دارد، مطلوب تر است.

۶- نسبت سود تقسیمی هر سهم

نسبت سود تقسیمی هر سهم، از تقسیم سود نقدی هر سهم، به سود هر سهم به دست می‌آید.

$$\text{نسبت سود تقسیمی هر سهم} = \frac{\text{سود نقدی هر سهم}}{\text{سود هر سهم}} = \frac{\text{DPS}}{\text{EPS}}$$

تفاوت سود نقدی هر سهم و سود هر سهم، مواردی از جمله مالیات، اندوخته قانونی، سایر اندوخته ها و سود (زیان) انباشته را در بر می‌گیرد. گرچه در نظریه، تفاوت زیادی بین شرکتی که سود نسبتاً بالایی تصویب می‌کند و شرکتی که

سود کمی از درآمد خود را تقسیم می نماید وجود ندارد، در عمل به دلیل جو حاکم بر بازار به ویژه از طرف کسانی که به درآمد سهام اتکای زیادی دارند، عرضه سهام شرکت هایی که سود سهام کمی تعیین می کنند، زیاد شده و موجبات کاهش قیمت آن سهم را در بازار فراهم می نماید.

از این رو، در شرایط تساوی سایر عوامل، شرکت هایی که نسبت سود تقسیمی بالاتری دارند نسبت به سایر شرکت ها از موقعیت بهتری برخوردارند.

گفتنی است که نباید این نسبت در کوتاه مدت مورد توجه قرار گیرد، به عبارتی ارقام یک سال را نمی توان مبنای صحیحی برای قضاوت نسبت به عملکرد همیشگی شرکت قرار داد. ممکن است سیاست شرکت در سالی اقتضا کند که نسبت سود تقسیمی بالایی وضع شود، اما در سایر سال ها، این نسبت رقم پایینی باشد. برای قضاوت صحیح در مورد سیاست تقسیم سود شرکت، باید روند تقسیم سود چند سال گذشته شرکت را مورد بررسی قرار داد و به استناد آن ها نحوه تقسیم سود احتمالی سال های آتی را برآورد کرد.

۷- ارزش ویژه هر سهم

ارزش ویژه هر سهم از نسبت حقوق صاحبان سهام (سرمایه + اندوخته طرح و توسعه + اندوخته قانونی + اندوخته احتیاطی + سایر اندوخته ها + سود انباشته) به تعداد سهام منتشره، به دست می آید و در مقایسه با ارزش اسمی هر سهم سنجیده می شود. هر چه ارزش ویژه هر سهم از قیمت اسمی سهام بیش تر باشد، سهام آن شرکت از موقعیت و استحکام بالاتری برخوردار است.

$$\text{ارزش ویژه هر سهم} = \frac{\text{تعداد سهام منتشره} \times (\text{سرمایه} + \text{اندوخته طرح و توسعه} + \text{اندوخته قانونی} + \text{اندوخته احتیاطی} + \text{سایر اندوخته ها} + \text{سود انباشته})}{\text{تعداد سهام منتشره}}$$

۸- بافت مالی شرکت

بافت تامین مالی، که شامل بدهی ها و حقوق صاحبان سهام است، تاثیر به سزایی در عملکرد و سودآوری یک شرکت دارد. هر چه بدهی بیش تر باشد، به خاطر خاصیت اهرمی بدهی، سودآوری نیز بالاتر خواهد بود ولی خطر ناتوانی شرکت در ایفای تعهداتش نیز بیش تر می شود. بنابراین ریسک شرکت نیز بالاتر خواهد بود و بالعکس.

۹- مهلت و تاریخ پرداخت سود سهام

طبق ماده ۲۴۰ قانون تجارت، در صورتی که مجمع عمومی عادی سودی را تصویب کند، شرکت باید ظرف مدت ۸ ماه از تاریخ تصویب، آن را به سهامداران پرداخت کند. وجود این ماده قانونی، یک مهلت پرداخت ۸ ماهه برای شرکت ها بوجود می آورد، در مقام مقایسه هر چه سود نقدی هر سهم سریع تر پرداخت شود، برای سهامداران مفیدتر است، چرا که اولاً مشمول تورم و کاهش ارزش پول نمی شود و ثانیاً سهامدار می تواند وجوه خود را مجدداً سرمایه گذاری کرده و از بابت آن بازده به دست آورد. بنابراین در میان شرکت هایی که سود سهام نقدی اعلام می کنند، آن شرکتی مطلوب تر است که سود سهام خود را سریع تر از دیگران می پردازد.

۱۰- انتشار مستمر اطلاعات و اخبار نسبی

در صورتی که شرکت ها در ارائه اطلاعات شفاف مالی و یا هرگونه اخبار در زمینه وضعیت شرکت به سهامداران نهایت تلاش را نمایند، سهامداران با داشتن اطلاعات کافی می توانند اقدام به خرید و فروش سهام نمایند.

۱۱- عمر شرکت و میزان استهلاك ماشین آلات

هر چه شرکت ها از ماشین آلات جدید با تکنولوژی پیشرفته تر استفاده کنند، در امر تولید موفق تر هستند و شرکت هایی که عمر ماشین آلات آنها به پایان رسیده، یا آن که استهلاك بالایی دارند، ممکن است در طول سال به دلیل خرابی دستگاه ها وقفه زمانی در تولید داشته باشند و نتوانند به تعهدات خود عمل کنند. در نتیجه این مورد در سودآوری شرکت بی تاثیر نخواهد بود.

۱۲- نوع شرکت و صنعت مربوطه

در هر برهه از زمان، با توجه به شرایط اقتصادی کشور و خط مشی اعمال شده توسط دست اندرکاران اقتصادی، می توان شاهد تاثیر گذاری بر روی صنایع مختلف بود. فعالیت اقتصادی شرکت های تولیدی و صنعتی با توجه به تقاضای بازار برای کالای تولید شده می تواند در سودآوری آن نقش بسزایی داشته باشد. به عنوان مثال، شرکتی که عرضه کننده انحصاری کالای خاصی به یک بازار باشد، می تواند بر قیمت آن اعمال قدرت بیشتری نماید و در نتیجه سود بالای شرکت مزبور تضمین شده است، یا دولت می تواند به منظور حمایت از صنایع داخلی بر روی کالاهای مشابه خارجی تعرفه و حقوق گمرکی نسبتاً زیاد وضع کند و یا در مواردی ممنوعیت ورود اعلام نماید، در چنین حالتی تقاضا برای محصولات داخلی حفظ می شود و یا افزایش می یابد و نهایتاً پیش بینی های فروش شرکت و سودآوری آن تحقق می یابد.

۱۳- اقتصاد کلان و عوامل سیاسی- اجتماعی

رویدادهای اجتماعی و سیاسی و پیش بینی تاثیر احتمال هر یک از آن ها بر اقتصاد کشور و همچنین عوامل اقتصاد کلان (یا کل سیستم اقتصادی کشور) می تواند در تصمیم گیری سهامدار در خرید و فروش سهام شرکت ها نقش عمده ای داشته باشد.

دامنه این عوامل بسیار متنوع است و طیف گسترده ای را در برمی گیرد. عواملی مانند نرخ تورم، بیکاری، اشتغال، سبد هزینه خانوار، توزیع درآمد و... برخی از عوامل مهم اقتصادی است که بر وضعیت بازار سهام تاثیر مهمی دارد. همچنین عوامل سیاسی- اجتماعی، مانند بروز تنش ها، رخدادهای مهم سیاسی، ... نیز به نوبه خود بر اوضاع عمومی بازار سهام می تواند حائز اثرات مثبت یا منفی باشد.

گفتنی است دو عامل نوع صنعت و اقتصاد کلان جزو عوامل بیرونی هستند که غالباً شرکت ها و خود بورس بر آن ها کنترلی ندارند و مابقی عوامل یاد شده از عوامل درونی شرکت ها به شمار می روند.

نکته مهم در مورد زمان خرید یا فروش سهام

****بعد از اینکه تصمیم گرفتید سهام شرکتی را خریداری کنید یا آنرا بفروشید نکته بعدی آن است که زمان این کار را مشخص کنید. مثلا اگر تصمیم گرفتید ، تعدادی سهام خریداری کنید ، اگر زمانی که قیمت در اوج خود است اقدام به خرید کنید، این کار ، معقول نیست چون با اندک نوسان، قیمت سهام پایین می آید و معلوم نیست دقیقا چه زمانی رشد می کند؟ همچنین در مورد فروش سهام وقتی قیمت ها پایین است ، اقدام به فروش نکنید زیرا متضرر می شوید. بنابراین طبق اصول، اقدام به انتخاب سهام کنید. تنوع و سید سهام داشته باشید و مهمتر از آن به زمان مناسب برای خرید و فروش دقت نمایید. معمولا وقتی قیمت سهام شرکت پایین است ، زمان مناسبی برای خرید است. در مورد پایین آمدن قیمت سهام نیز دقت کنید زیرا ممکن است باز هم پایین تر بیاید. همچنین وقتی قیمت سهام شرکت بالاست، دقت کنید چون ممکن است قیمت سهام شرکت بازهم بالاتر رود. ****

۱- دریافت کد بورسی :

برای شروع به سرمایه گذاری در بورس نیاز به کد معاملاتی دارید . کد معاملاتی شما یک کد واحد است که به وسیله آن در سامانه اطلاعاتی بورس شناسایی می شوید . برای ایجاد کد باید یک برگه کپی شناسنامه به همراه کپی کارت ملی خود را به یکی از کارگزاران تحویل بدهید. پس از اینکه مشخصات شما در سیستم ثبت شد ، با مراجعه به شرکت کارگزاری (معمولا دو روز کاری بعد) از کد معاملاتی خود آگاه خواهید شد. ایجاد کد بورسی که کد معاملاتی یا کد سهامداری نیز به آن می گویند رایگان بوده و کارگزاران برای این کار دستمزدی از شما دریافت نخواهند کرد. کد معاملاتی شما از سه حرف اول نام خانوادگی شما به علاوه یک عدد ۵ رقمی تشکیل می شود . مثلا اگر نام خانوادگی فردی “ محمدی “ باشد ، کد بورسی وی ممکن است “ محمد ۰۰۰۰۱ “ باشد. با دریافت این کد می توانید شروع به سرمایه گذاری نمایید.

۲- پرکردن فرم درخواست خرید

فرمی که در اسلاید بعدی مشاهده می فرمائید ، درخواست خرید می باشد . پس از انتخاب شرکت و مراجعه به شرکت کارگزاری و واریز وجه به حساب شرکت نوبت به پرکردن درخواست خرید میرسد. در قسمت اول این فرم، مشخصات شناسنامه ای خود را به همراه کد ملی ، آدرس ، شماره تلفن و کد معاملاتی می نویسید. در بخش بعدی نام شرکت یا شرکتهای مورد نظر برای خرید را به همراه تعداد سهام مورد درخواست و مبلغ سرمایه گذاری درج نمایید. سپس با علامت گذاشتن در یکی از چهارگوش های حق تقدم یا سهام مشخص می کنید که در نظر دارید کارگزار شما برایتان سهام خریداری کند یا حق تقدم سهام را؟ سپس شماره فیش بانک و مبلغ واریزی و نام بانک را نوشته ، برگه را امضا نمایید و به مسئول سفارش های شرکت کارگزاری تحویل دهید.

بسمه تعالی

سازمان بورس اوراق بهادار تهران

فرم درخواست خرید
اوراق بهادار

شماره ۰۷۴۶

	نام و کد شرکت کارگزاری	شماره سفارش
تاریخ:		

خواهشمند است اوراق بهادار مربوط به شرکت های مندرج در ذیل را به:

نام: نام خانوادگی:

نام پدر: شماره شناسنامه: سال تولد:

صادره از: شماره تلفن:

شماره ملی (۱۰ رقمی): کد پستی (۱۰ رقمی):

نشانی:

کد خریدار: خریداری فرمایید.

سهم	حق تقدم	نام شرکت	تعداد	مبلغ سرمایه گذاری	حداکثر قیمت
☐	☐				
☐	☐				
☐	☐				

مبلغ ..... ریال طی فیش بانکی تعداد ..... فقره چک به شماره ..... عهده بانک ..... به ضمیمه
تسلیم میگردد و بدینوسیله تعهد مینمایم هر مبلغ کسری را بابت خرید سهام یا کارمزد بهپردازم.
ضمناً مسئولیت هر گونه اشتباه در درج اطلاعات به عهده اینجانب (درخواست کننده) است.

ملاحظات و شرایط ویژه:

محل امضای خریدار:	شرکت کارگزاری:
امضاء:	امضاء:

دقیقه:

تائید و طبق آن عمل خواهد شد.

وصول اوراق بهادار احراز هویت خریدار و دریافت سفارش فوق

نسخه اول - کار گزار	نسخه دوم - خریدار	نسخه سوم - بایگانی

۳- پر کردن فرم درخواست فروش

پس از اینکه تصمیم به فروش سهام خود می گیرید باید با برگه سهم و شناسنامه خود به یک شرکت کارگزاری مراجعه نمائید .

همانند درخواست خرید در ابتدا مشخصات شناسنامه ای خود را به همراه کد ملی ، آدرس ، شماره تلفن و کد معاملاتی می نویسد. در بخش بعدی نام شرکت یا شرکتهای مورد نظر برای فروش را به همراه تعداد سهام مورد درخواست درج نماید. سپس با علامت گذاشتن در یکی از چهارگوش های حق تقدم یا سهام مشخص می کنید که در نظر دارید کارگزار شما برایتان سهام شرکت را بفروشد یا حق تقدم سهام را؟

بعد از آن شماره حساب بانکی خود را در بخشی که در فرم برای آن در نظر گرفته اند بنویسید تا مبلغ ریالی فروش به حساب شما واریز شود . در آخر برگه را امضا نموده ، و به مسئول سفارش های شرکت کارگزاری تحویل دهید. در صفحه بعدی برگه درخواست فروش را مشاهده می کنید.

بسمه تعالی

سازمان بورس اوراق بهادار تهران

فرم درخواست فروش و
وکالتنامه فروش اوراق بهادار

شماره ۰۶۸۵

	نام و کد شرکت کارگزاری	شماره سفارش
تاریخ:		

خواهشمند است اوراق بهادار مربوط به شرکت های مندرج در ذیل را به :

نام: نام خانوادگی:

نام پدر: شماره شناسنامه: سال تولد:

صادره از: شماره تلفن:

نشانی:

شماره ملی (۱۰ رقمی): کد پستی (۱۰ رقمی):

کد فروشنده: که اسناد آن پیوست می باشد به فروش رسانید.

ضمناً به آن شرکت محترم کارگزاری وکالت تام با حق توکیل به غیر می دهم تا کلیه مراحل و تشریفات ثبت و انتقال سهام را به طور کامل به نیابت از اینجانب انجام دهد.

امضای فروشنده

سهام	حق تقدم	نام شرکت	تعداد	تعداد سهام (به حروف)	حداقل قیمت
☐	☐				
☐	☐				
☐	☐				

وجه حاصل را پس از کسر کارمزد و سایر کسور به ..... پرداخت فرمایید.

ضمناً مسئولیت هر گونه اشتباه در درج اطلاعات به عهده اینجانب (درخواست کننده) است.

ملاحظات و شرایط ویژه:

محل امضای فروشنده:	شرکت کارگزاری:
امضاء:	وصول اوراق بهادار احراز هویت فروشنده و دریافت سفارش فوق تائید و طبق آن عمل خواهد شد. دقیقه: امضاء:

نسخه اول - کار گزار   نسخه دوم - شرکت خدمات بورس   نسخه سوم - فروشنده   نسخه چهارم - بایگانی

این درخواست باید به امضاء کار گزار رسیده و به مهر کارگزاری ممهور گردد.

پس از آنکه در خواست خرید و فروش شما تکمیل شد ، در زمان مقتضی به سیستم معاملات بورس وارد می شود و بنا به درخواست در صف خرید یا فروش قرار می گیرد .
توجه داشته باشید که صف خرید به صورت صعودی به نزولی و صف فروش به صورت نزولی به صعودی مرتب می شود .
در ابتدای این دو صف هرگاه قیمت ها باهم یکسان شده ، تطابق پیدا کند ، معامله در چند ثانیه صورت می گیرد .

انتقال سفارش مشتری به رایانه

ورود دستور توسط کارگزار به رایانه
تشکیل صف های خرید و فروش

ترتیب قرار گرفتن در صف

خرید: برحسب قیمت (نزولی)
فروش: برحسب قیمت (صعودی)

انجام معامله

قیمت ابتدای صف خرید برابر
قیمت ابتدای صف فروش

وضعیت عرضه و تقاضای سهم شرکت الف

سفارشات خرید (تقاضا)

وضعیت عرضه و تقاضای سهم شرکت الف

تعداد سهم	قیمت هر سهم	قیمت هر سهم	تعداد سهم
۱,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	۱۰۰
۱۰۰	۹,۵۰۰	۱۰,۱۰۰	۲۰۰
۵۰۰	۹,۹۰۰	۱۰,۲۰۰	۵۰۰
۱,۰۰۰	۹,۵۰۰	۱۰,۵۰۰	۳۰۰

هزینه انجام معاملات

خرید:

۰/۴ درصد کارمزد کارگزار
 ۰/۱۵ درصد گسترش بورس
 مجموع = ۰/۵۵ درصد

فروش:

۰/۴ درصد کارمزد کارگزار
 ۰/۱۵ درصد گسترش بورس
 ۰/۵ درصد مالیات
 مجموع = ۱/۰۵ درصد

محاسبه قیمت پایانی

محاسبه قیمت پایانی هر سهم در انتهای ساعت معاملات به دو روش صورت می گیرد

الف: میانگین وزنی از معاملات انجام شده

ب: حجم مبنا:

$$\text{حجم مبنا} = \frac{۲۰ \text{ درصد تعداد سهام شرکت}}{۲۵۰ \text{ روز کاری}}$$

پس از اینکه معاملات انجام شد، معمولاً در فاصله یک روز کاری، اعلامیه خرید و فروش و سپس سند سهام صادر می شود.

در صفحات بعدی اعلامیه خرید (آبی رنگ) و اعلامیه فروش (قرمز رنگ) را می بینید. همچنین دو نمونه سند سهام (گواهینامه نقل و انتقال و سپرده سهام) را برای تالار اصلی و فرعی مشاهده می نمائید.

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران

تاریخ: ۸۴/۱۰/۲۴

شماره: ۸۰۶۲۳۱۸۲

نماد شرکت: فمراد اعلامیه خرید و فروش - تابلو فرعی

بدینوسیله تأیید می نماید که سهام مشروح ذیل در این تاریخ بوسیله امضاء کنندگان زیر در جلسه رسمی بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است.

کد خریدار: نام خریدار

شماره شناسنامه: صادره قزوین نام پدر

نام شرکت	تعداد	نرخ (ریال)	جمع کل معامله (ریال)
فمراد آلومراد	۱۰۰	۱۳,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰
اضافه میشود ۰/۴ درصد کارمزد ۰/۱۵ درصد تسهیلات جمع کل دریافتی			۴,۸۰۰ ۱,۸۰۰ ۱,۳۰۶,۶۰۰

کد کارگزار خریدار

مهر و امضاء

نمونه اعلامیه خرید

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران

تاریخ: ۸۴/۰۷/۲۵

شماره: AN۸۷۱۶۰۸

نماد شرکت: آکنخور اعلامیه خرید و فروش - تابلو اصلی

بدینوسیله تأیید می نماید که سهام مشروح ذیل در این تاریخ بوسیله امضاء کنندگان زیر در جلسه رسمی بورس اوراق بهادار تهران معامله شده است.

کد فروشنده: نام فروشنده

شماره شناسنامه: صادره قزوین نام پدر

نام شرکت	تعداد	نرخ (ریال)	جمع کل معامله (ریال)
آکنخور کخور سازی ایران	۱۴	۲,۶۶۱	۳۰۳,۳۵۴
اضافه میشود ۰/۴ درصد کارمزد نیم درصد مالیات ۰/۱۵ درصد تسهیلات جمع کل دریافتی			۱,۳۱۳ ۱,۵۱۷ ۴۵۵ ۳۰۰,۱۶۹

کد کارگزار فروشنده

مهر و امضاء

نمونه اعلامیه فروش

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران ۱۸۳۷۱۱۰۰۰۲۴۰۱۴

شماره ۴۰۷۴۷۵۰

«گواهینامه نقل و انتقال و سپرده سهام»

گواهی می‌شود دارایی سهام و سهام سپرده شده شرکت لو-بتک (سهامی عام)

به ارزش اسمی هر سهم ۱۰۰۰ ریال و با سرمایه ۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال متعلق به

خانم / آقای [نام] به شماره شناسنامه / ثبت [شماره]

و محل صدور/ ثبت و این [محل] در پایان روز ۱۳۸۵/۰۴/۲۰ به تأیید سازمان بورس اوراق بهادار تهران به شرح زیر است:

دارایی سهام = ۳,۵۰۰

تعداد سهام سپرده شده و قابل معامله = ۳,۵۰۰

امضای اتاق پایپای [امضا]

تذکر: کلیه گواهینامه‌های صادر شده در تاریخهای گذشته از درجه اعتبار ساقط است.

کد سهامدار [کد] کارگزار خریدار [کد]

کد شرکت [کد] کارگزار فروشنده [کد]

نمونه گواهینامه نقل و انتقال سهام - تالار اصلی

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران ۱۸۳۷۱۱۰۰۰۲۶۰۱۷

شماره ۹۳۱۱۵۳۴

«گواهینامه نقل و انتقال و سپرده سهام - تابلو فرعی»

گواهی می‌شود دارایی سهام و سهام سپرده شده شرکت [نام] (سهامی عام)

به ارزش اسمی هر سهم ۱۰۰۰ ریال و با سرمایه ۱۳۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال متعلق به

خانم / آقای [نام] به شماره شناسنامه / ثبت [شماره]

و محل صدور/ ثبت و این [محل] در پایان روز ۱۳۸۴/۰۸/۲۲ به تأیید سازمان بورس اوراق بهادار تهران به شرح زیر است:

دارایی سهام = ۲,۵۹۰

تعداد سهام سپرده شده و قابل معامله = ۲,۵۹۰

امضای اتاق پایپای [امضا]

تذکر: کلیه گواهینامه‌های صادر شده در تاریخهای گذشته از درجه اعتبار ساقط است.

کد سهامدار [کد] کارگزار خریدار [کد]

کد شرکت [کد] کارگزار فروشنده [کد]

نمونه گواهینامه نقل و انتقال سهام - تالار فرعی

$$P_2 = P_1 + \left[(\bar{P}_2 - P_1) * \frac{N}{M} \right]$$

if {	$\frac{N}{M} \geq 1$	1	P_2 قیمت پایانی روز جاری
			P_1 قیمت پایانی روز قبل
	$\frac{N}{M} < 1$		$\bar{P}_2$ میانگین وزنی قیمت در روز جاری
		$\frac{N}{M}$	N تعداد سهام معامله شده
			M حجم مبنا شرکت مورد نظر

تعداد سهام شرکت = ۱۰۰ میلیون سهم

حجم مبنا = ۸۰,۰۰۰ سهم

قیمت پایانی روز قبل = ۱۰,۰۰۰ ریال

میانگین وزنی قیمت روز جاری = ۱۰,۴۰۰ ریال

الف: تعداد سهام معامله شده بیشتر از حجم مبنا باشد

$$P_2 = 10,400$$

ب: تعداد سهام معامله شده کمتر از حجم مبنا باشد.

(برای مثال ۴۰,۰۰۰ سهم معامله شده باشد)

$$P_2 = 10,200$$

گروههای صنعت و نماد شرکت ها

در بورس اوراق بهادار شرکت های پذیرفته شده در صنعت مربوط به خود طبقه بندی می شوند .

ضمناً هر شرکت دارای نماد مخصوص به خود می باشد . مثلاً ایران خودرو با نماد خودرو شناخته می شود و در صنعت خودرو و ساخت قطعات فعالیت می کند.

ویارس نماد بانک پارسیان است که در گروه واسطه گری مالی طبقه بندی شده و ستران علامت سیمان تهران است که گروه مربوط به آن سیمان ، آهن و گچ میباشد. شتولی نماد تولی پرس در گروه شیمیایی است و ثنوسا نماد نوسازی و ساختمان تهران است که صنعت مربوط به آن همان گروه ساختمانی یا انبوه سازی املاک و مستغلات است . مثال های دیگر مانند دالبر برای شرکت البرز دارو در گروه مواد و محصولات دارویی ، فالوم و فمراد برای شرکت های آلومتک و آلومراد در گروه فلزات اساسی و توسعه معادن روی با نماد کروی برای گروه کانی های فلزی می باشد.

گروههای صنعت

نام گروه صنعت	ردیف
کشاورزی دامپروری و خدمات وابسته به آن	۱.
استخراج زغال سنگ	۲.
استخراج کانه های فلزی	۳.
استخراج سایر معادن	۴.
منسوجات	۵.
دبافی ، پرداخت چرم و ساخت انواع پاپوش	۶.
محصولات چوبی	۷.
محصولات کاغذی	۸.
انتشار و چاپ و تکثیر	۹.
فراورده های نفتی ، کک و سوخت هسته ای	۱۰.
لاستیک و پلاستیک	۱۱.
فلزات اساسی	۱۲.
ساخت محصولات فلزی	۱۳.
ماشین آلات و تجهیزات	۱۴.
ماشین آلات دستگاههای برقی	۱۵.
ساخت رادیو تلویزیون و دستگاهها و وسایل ارتباطی	۱۶.
وسایل اندازه گیری ، پزشکی و اپتیکی	۱۷.
خودرو و ساخت قطعات	۱۸.
سایروسایل حمل و نقل	۱۹.
مبلمان و مصنوعات دیگر	۲۰.
قند و شکر	۲۱.
شرکتهای چندرشته ای صنعتی	۲۲.
محصولات غذایی و آشامیدنی بجز قند و شکر	۲۳.
مواد و محصولات دارویی	۲۴.
محصولات شیمیایی	۲۵.
پیمانکاری صنعتی	۲۶.
رایانه و فعالیتهای وابسته به آن	۲۷.
خدمات فنی و مهندسی	۲۸.
انبوه سازی ، املاک و مستغلات	۲۹.
کاشی و سرامیک	۳۰.
سیمان ، آهک و گچ	۳۱.
سایر محصولات کانی غیر فلزی	۳۲.
سرمایه گذاریها	۳۳.
بانکها ، موسسات اعتباری و سایر نهادهای پولی	۳۴.
سایر واسطه گریهای مالی	۳۵.
حمل و نقل ، انبارداری و ارتباطات	۳۶.
واسطه گریهای مالی	۳۷.

چند توصیه

توجه داشته باشید که این توصیه‌ها بسیار عمومی هستند و هر کدام نسبت به شرایط ممکن است کاربردهای متفاوتی داشته باشند ولی هر کدام از توصیه‌ها دارای مفاهیم پایه‌ای هستند که می‌توانند شما را به یک سرمایه‌گذار آگاه تبدیل کند.

فروش سهام زیان ده و نگهداری سهام سودده:

معمولا سرمایه‌گذاران سهامی را که افزایش قیمت پیدا می‌کنند، می‌فروشند، ولی سهامی که با کاهش قیمت مواجه شده‌اند را به امید بالا رفتن قیمت نگهداری می‌کنند. اگر سرمایه‌گذار زمان صحیح برای فروش سهامی که با کاهش قیمت مواجه شده‌اند را تشخیص ندهد، ممکن است سهام پس از مدتی کاملا بی‌ارزش شود. البته نگهداری سهام ارزشمند و فروش سهام کم‌ارزش از نظر تئوریک ایده جالبی است ولی در عمل مشکل است. توصیه می‌شود سهامی که آینده خوبی دارند را به واسطه سیاست‌های غلط شخصی دست کم نگیرید.

اگر شما درک خوبی از پتانسیل سرمایه‌گذاری خود دارید، ممکن است سیاست‌های غلط شما باعث محدود کردن سود شما شود. در مورد سهامی که با کاهش قیمت مواجه می‌شوند، واقع‌بین باشید و در عین حال پتانسیل‌های سهام را نیز در نظر بگیرید. مهم این است که اگر در تشخیص سهامی که انتظار آینده خوب برای آن را داشته‌اید، دچار اشتباه شده‌اید، واقع‌بین باشید. از فروش سهام زیان‌ده نترسید! زیرا ممکن است برای جبران ضرر زمان را از دست بدهید. در هر صورت مهم این است که شرکت‌ها را با توجه به امکانات و توانمندی‌هایشان ارزیابی کنید. فقط به خاطر داشته باشید که اجازه ندهید ترس بازده شما را محدود کند، یا باعث زیان بیشتر شود.

شایعات بازار را جدی نگیرید:

شایعات موجود در بازار را جدی نگیرید. حتی اگر از طرف دوست شما و یا شخص مطلع در بازار باشد زیرا هیچ‌کس نمی‌تواند پیش‌بینی درستی از آینده یک سهم داشته باشد. زمانی که شما سهامی را برای خرید انتخاب می‌کنید، مهم این است که دلیل انجام این کار را بدانید. تحقیق کنید و شرکت مورد نظر را ارزیابی کنید. پیش از تصمیم به خرید ممکن است در برخی موارد تکیه بر صحبت‌های دیگران سودده باشد، ولی این عمل شما را از تبدیل شدن به یک سرمایه‌گذار مطلع باز می‌دارد و این آگاهی تنها رمز موفقیت درازمدت است.

با نوسانات جزئی دلسرد نشوید:

به عنوان یک سرمایه‌گذار با دید بلندمدت، نگران تغییرات قیمت در کوتاه مدت نباشید. به خاطر داشته باشید که به جای نگرانی نسبت به نوسانات اجتناب‌ناپذیر در کوتاه مدت، به سرمایه‌گذاری خود مطمئن باشید.

یک سری از سرمایه‌گذاران از نوسانات روزانه سهم به دنبال سود هستند، ولی سود بلندمدت وابسته به تغییرات دیگری در بازار است، که ممکن است چند ماه به طول بینجامد. پس دید خود را بر روی نظرات و تحقیقات خود متمرکز کنید.

انتخاب یک استراتژی مشخص و تمرکز روی آن:

افراد مختلف روش‌های مختلفی برای خرید یا فروش سهام در بازار بر می‌گزینند. روش‌های مختلفی برای موفقیت در بازار وجود دارد و روش هیچ کس بر بر دیگران ارجحیت ندارد. سرمایه‌گذاری که روش مشخصی برای خرید سهام نداشته باشد، ممکن است در بلندمدت با زیان مواجه شود.

آینده‌نگر باشید:

سخت‌ترین بخش سرمایه‌گذاری در بازار سهام، این است که سرمایه‌گذار تصمیماتی را اتخاذ می‌کند که نتایج آن در آینده مشخص می‌شود. نکته‌ای که باید مدنظر داشت، این است که با وجود استفاده از اطلاعات گذشته برای تصمیم‌گیری، آینده همه چیز را مشخص می‌کند. اگر پس از اینکه سهام یک شرکت با رشد قیمت مواجه شد، این سوال را از خود بپرسید، که آیا این سهم می‌تواند بالاتر رود؟ این سوال شما را گمراه می‌کند. درحالی‌که سرمایه‌گذار باید با بررسی وضعیت شرکت نسبت به خرید آن اقدام کند.

دید بلند مدت داشته باشید:

سودهای کوتاه مدت اغلب باعث گمراهی سرمایه‌گذاران جدید می‌شود و داشتن دید بلندمدت برای یک سرمایه‌گذار ضروری است.

این بدان معنی نیست که خرید و فروش سهام منجر به کسب سود نمی‌شود، ولی همانطور که قبلاً اشاره شد، در بازار سهام و مبادله در بازار سهام روش‌های متفاوتی برای کسب سود هستند. مبادله نیاز به ریسک‌پذیری بالا دارد. در نظر داشته باشید که این مبادلات نیاز به منابع مالی، دانش و ریسک‌پذیری بالا دارد. در نظر داشته باشید که در همه موارد فوق استثناهایی وجود دارد. ممکن است یک سرمایه‌گذار با توجه به شرایط، در جهت عکس برخی از موارد فوق عمل کند، ولی امید این است که توصیه‌های فوق در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بازار سهام مفید باشد.

در هر صورت برای ارزشیابی قیمت سهام آگاهی از پیش‌بینی سودهای آینده شرکت‌ها برای سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی لازم می‌باشد. نه تنها اطلاع قبلی از روند معمولی سود شرکت‌ها، بلکه اطلاع قبلی از سودهای غیرمنتظره شرکت‌ها در پیش‌بینی افزایش یا کاهش قیمت‌ها موثرند.

چون رابطه مستقیم و محسوسی بین قیمت سهام و تغییر سود شرکت‌ها موجود است، برای پیش‌بینی قیمت سهام یک شرکت می‌توان عواملی را که بر سود آن شرکت اثر دارند، در نظر گرفته و سود شرکت‌ها را پیش‌بینی نمود. عوامل موثر در تغییر سود سهام را می‌توان به نسبت سرمایه شرکت برای هر سهم، نسبت سود به فروش (حاشیه سود) و نسبت فروش به سرمایه تفکیک نمود.

نقش اطلاعات در بازار سرمایه

برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی نیاز به اطلاعاتی است که بتوان با کمک آنها منابع موجود و در دسترس را به نحوی مطلوب تخصیص داد. یکی از مهمترین عوامل در تصمیم‌گیری صحیح، اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم است، که اگر به درستی فراهم و پردازش نشوند، اثرات منفی برای فرد تصمیم‌گیرنده در پی خواهد داشت.

از سوی دیگر، نوع و چگونگی دستیابی به اطلاعات نیز حائز اهمیت است. در صورتیکه اطلاعات مورد نیاز به صورتی نامتقارن در بین افراد توزیع شود (انتقال اطلاعات به صورت نابرابر بین مردم صورت گیرد)، می‌تواند نتایج متفاوتی را نسبت به موضوعی واحد سبب شود. بنابراین، قبل از اینکه خود اطلاعات برای فرد تصمیم‌گیرنده مهم باشد، این کیفیت توزیع زمانی اطلاعات است که باید به صورت دقیق مورد ارزیابی قرار گیرد. در بازار سرمایه، پایه اولیه معاملات را وجود اطلاعات مرتبط، شکل می‌دهد و از این رو است که اطلاعات را گرانبهاترین دارایی در بازار سرمایه می‌دانند.

معمولاً زمانی که اطلاعات تازه‌ای از وضعیت شرکت‌ها در بازار منتشر می‌شود، این اطلاعات از سوی تحلیلگران، سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و بر مبنای آن، تصمیم‌گیری نسبت به خرید و یا فروش سهام صورت می‌پذیرد. این اطلاعات و نحوه واکنش به آنها بر رفتار استفاده‌کنندگان، به خصوص سهامداران بالفعل و بالقوه تاثیر گذاشته و باعث افزایش و یا کاهش قیمت و حجم مبادلات سهام می‌شود. زیرا نحوه برخورد افراد با اطلاعات جدید، نوسانات قیمت‌ها را شکل می‌دهد.

بنابر این، در صورت انتشار محرمانه و ناهمگون اطلاعات، واکنش‌های متفاوتی را از سوی سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه شاهد می‌باشیم، که این امر تحلیل‌های نادرست و گمراه‌کننده‌ای را از وضعیت جاری بازار به همراه خواهد داشت. آنچه در بازارهای سرمایه باید مورد توجه قرار گیرد این است که بسیاری از افرادی که اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند، مردم عادی هستند که تنها راه دسترسی آنها به اطلاعات مهم شرکت‌ها، اطلاعیه‌هایی می‌باشد که از جانب شرکت‌ها در قالب گزارش‌های حسابداری و صورت‌های مالی منتشر می‌شود. اگرچه، هدف نهایی حسابداری نیز تامین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان از خدمات حسابداری است.

با توجه به اینکه در بند اول مفاهیم نظری و گزارشگری مالی استاندارد حسابداری ایران، هدف اصلی از ارائه اطلاعات حسابداری کمک به تصمیم‌گیری‌های اقتصادی افراد است، خود می‌تواند گویای اهمیت این امر باشد. باید توجه داشت در شرایطی که دستیابی به اطلاعات پرهزینه باشد، سرمایه‌گذاران مجبورند از طریق برآوردهای ذهنی، تحلیل‌های خود را درباره سود دهی آتی شرکت، جریان‌ات نقدی و... شکل دهند.

در نتیجه، افرادی که از نظر اطلاعاتی نسبت به سایرین در موقعیت بهتری قرار داشته باشند، قادر به برآوردهای بهتری نیز خواهند بود و به دلیل این موقعیت اطلاعاتی، بر عرضه و تقاضای بازار تاثیر گذاشته و نوسانات قیمت‌های سهام را منجر می‌شوند. با توجه به تحقیقاتی که دیاموند و ورچیا در سال ۱۹۹۱ انجام داده‌اند، زمانی که انتقال اطلاعات مربوط به سهم شرکتی خاص به صورت نابرابر بین مردم صورت گیرد، ارزش ذاتی آن سهم با ارزشی که سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه برای سهم مورد نظر قائل می‌شوند متفاوت خواهد بود.

در نتیجه، ارزش واقعی سهام شرکت‌ها با ارزش مورد انتظار سهامداران تفاوت خواهد داشت.

بنابراین، اطلاعات در بازارهای سرمایه باید به نحوی باشد که تمامی سرمایه‌گذاران امکان دسترسی به اطلاعات را داشته باشند.

با توجه به مطالب فوق، می‌توان بیان نمود، که در صورت نبود ساختاری مناسب برای ارائه و افشای اطلاعات در بازارهای مالی، سرمایه‌های افراد عادی که در این بازارها اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند همواره مورد مخاطره قرار خواهد گرفت، که به نظر می‌رسد این موضوع در قانون جدید سرمایه به این مساله توجه جدی شده است، تا اطلاعات به طور متقارن منتشر شود.

آدرس سایت های اینترنتی مرتبط با بورس اوراق بهادار

www.sena.ir
www.seo.ir
www.irbourse.com
www.tse.ir
www.payam.tse.or.ir
www.mofidbourse.com
www.abanbroker.com
www.parseportfolio.com
www.parsatinegar.com
www.portfolio.com
www.irbourseregions.com
www.talarebourse.com
www.aryasahm.com
www.rahbordinvestment.com
www.sarmayegozary.com
www.sarmaye.com
www.iran-invest.org
www.sahmiran.com
www.tadbirpardaz.com
www.irtahlil.com
www.tehranabc.com
www.tehranabc.net
www.iranstox.com
www.bmibourse.com
www.ibi.ac.ir
www.tsesc.com

